Právo k překládání do cizích jazyků si vyhrazujeme.

BIBLIOTHEKA

ČESKÝCH PŮVODNÍCH ROMÁNŮ

historických i novověkých.

Ročník IV. — Svazek XI.

HEDVIKA.

II.

V Praze 1858.

Tisk a sklad Kat. Jeřábkové.

Hedvika.

Román ve dvou odděleních

od

Karla Sabiny.

II.

V Praze 1858.

Tisk a sklad Kat. Jeřábkové.

ΠΕΡΙΑΙΤΕΣ

I.

Tušinský byl mladík as dvěmacítmaletý, světa nezběhlý, života nezkušený. Rodiče ho záhy ze škol vytrhli a že Rauman byl příbuzným jejich, žádali ho, by mladíka do kanceláře vzal, což i učinil.

Tichá to a skromná duše! v kanceláři více snil a romány čítal, nežli v akta úřední nahlížel, pročež také obraznost jeho byla pokročilejší než rozum, a na sentimentálního básníka mu jen tvořivého talentu scházelo.

Ten člověk si v středu povšedního a úředního života v mysli vypřádal vedlejší život zvláštní a fantastický, utvořuje si od času k času budovy povětrné s výstředními, mimo všecku možnou skutečnost stojícími poměry.

Že byl jinak tichý a spořádaný člověk, který své práce, ač ne právě s žádoucí rychlostí, ale předce nikoliv nesvědomitě vykonával, tedy mu v neškodných oblibách jeho nikdo nepřekážel. Vrchnost si ho nevšímala, pan Rauman, ač ho právě nechválil, předce ho také nehaněl, a tak ten mladík dny své v skromné tichosti trávil, mezi dvěma světy neustále se kolotaje. Svět opravdivý mu nevadil. Povinnosti, jež mu ukládal, nebyly tak obtížné, ani příliš naň dorážející, ani konečně tolik času mu neubíraly, aby se byl Tušinský ve fantastických svých oborech pohodlně rozhlížeti nemohl. A rozhlížel se v nich jako pravý snílek. Valná část zaměstnání jeho mu k tomu sama ruky podávala. Býval často do polí vysýlán na dohlížení toho i onoho. Snadnáť to práce, pouhé procházky! Nekřičel se s pracovníky, nehulákal mnoho po stráních, a lidé právě tolik dělali, jako u přítomnosti největšího křiklouna, ba na dobré slovo jeho dali více, nežli na kletby šafářův.

Posadil se tam obyčejně na mez a čítá-

val romány. Přináležel k onomu druhu čtenářův, již se docela vžijí v předmět čtený a takměř s ním splývají. Knižka přečtená ještě dlouho v něm doznívala, avšak jen ideální a fantastičné stránky její se v něm ukotvily. Co tam realního, na skutečnost poukazujícího, to se brzo z paměti jeho vytratilo.

Tím se stalo, že dlouhý čas všecky robinsonády prožil a sám v podobný stav se vmyslil. Hrál si v myšlénkách na Robinsona, ustvořil si jako budovu na zámořské poušti osamělého ostrova a byl docela šťasten.

Později dopadl na rytířské romány. Navštěvoval sbořeniště starých hradů ve vůkolí, snil jen o brnění a dlouhých mečích, vypovídával války a vyjížděl se zbrojnoši na nepřátele. Tu se mísíval už i jiný duch romantiky v sny jeho. Pomníval na sličné dcerky rytířův a na sladkou mzdu za vítězství na turnajích. Ty krásné dcerky se pak už nevytratily z jeho hlavy, jen že jinou tvářnost na se braly. Přechod z bojovné rytířské surovosti v nyjící sentimentálnost byl prostředkem těch krásných

paňen velmi snadný. Nová Heloisa, pak Wertherova Lotte mu docela hlavu zmátly.

Ty rozličné hezké ženštiny, s nimiž se v románech potkal, zbudily v něm nemalou touhu po nějaké živé, kterou si jednou tak, podruhé jináče představoval a v myšlénkách svůj vlastní román s ní prováděl.

Právě v těch dnech se v zámku mluviti počalo o Arturově potřeštěné lásce. Ousměch a vtipy provázely tuto pověst. Jediný Tušinský zvěst tuto zvláštním svým způsobem pojal a celý ten poměr se mu v ideálním světle jevil. Čím více se na Artura a milenku jeho lálo, tím více je v srdci svém litoval a zastával, nevida v celém tom poměru nic jiného, nežli neštastnou lásku.

Rauman byl pravá ruka Edmundova, jeho tajemníkem a rádcem; věděl tedy o všem, co u baronů se dělo, i nedělal z toho doma žádné tajemství, neboť jakkoliv on všecko sobě podmanil, byl předce sám ženou svou podmaněn, takže všecko z něho vyloudila a všecko s ním provedla. Snad se jí to povedlo jen tím, že

byla tuhá jako on a v hlavních věcech i ve smýšlení se s ním docela srovnávala.

Tušinský stoloval u Raumana, přebýval v domě a tichou skromností svou si vydobyl aspoň tolik, že ho rádi trpěli, a nic před ním neukrývali.

O mladém baronu se ovšem příliš mnoho řečí nedělalo. Nikdo mu nezazlíval, že měl sprostou milenku, ba kdyby jich byl měl několik najednou, byli by se tomu smáli. Že však měl *jenom* tu jednu, tomu se trochu divili, a při ní věrně setrvati zamýšlel, to dokonce nepochopovali, za žert považovali aneb za přenáhlení se mladého pána, který se jistě časem svým ještě zpamatuje.

Tím více ale se zaměstnávali s Hedvikou, nemajíce dosti slov k pohanění opovážlivosti její. Avšak z této hany a všeobecného tohoto lání a dorážení na neznámou nestydatou ženštinu tuto vyrůstaly skvělé záře, jež v mysli i obraznosti Tušinského hlavu Hedvičinu ovíjely a objasňovaly. V očích jeho byla Hedvika mučenicí své horoucí, bezohledné lásky.

Veliké proň štěstí, že své myšlénky nikdy neprojevil a že se ho jakožto nejmladšího v úřadě a v domě také nikdo o mínění jeho netázal. Byl považován za úplně netečného, nevšímavého člověka, který rád knihy čítá a na to se těší, až bude placeným opravdivým písařem.

Tu přišla od Lounského zpráva, že Hedvika přijede, a mnoho porad se činilo a mnoho příprav se dělalo na všeliké případnosti.

Nikdo však netušil, že Tušinský neznámou rekyni nového románu, s nímž právě v mysli se obíral, právě s zimniční dychtivostí očekává, že dnem i nocí o ní přemýšlí, že si i v šlechetném mladém srdci svém předsevzal, že jí potají přispěje a v nebezpečenství jí nápomocným bude.

Jakýs zbytek z časů rytířských románů se v něm zase probudil, a vznikla v něm myšlénka, že jest povolán k ochraně nešťastné lásky.

Avšak, pohříchu, činily se všecky přípravy k zlé katastrofě příliš potajmu. Edmund a Rauman vypracovali surový plán výhradně

mezi sebou, mezi čtyrma očima, neboť něco jiného bylo posmívati se a žerty tropiti, aneb láti, a jiné zase bylo *jednati*, v kterémžto ohledu když se o nedobré činění jedná, zlí lidé vždy obzvláště dobrý takt projevují.

Tušinský obcházel hospodu, v níž Hedvika bydlela, velmi často, ba vždy, kdykoliv se mu k tomu příležitost hodila. Avšak obraznost jeho nabyla nesmírných křídel, když Hedviku spatřil. Ozdobnost její přestihovala myšlénky jeho, výraz tvářnosti její jej zúplna ranil. Zbudily se v něm obdiv i outrpnost, účastenství i lítost, zbudila se v něm náklonnost tak vřelá, soucit tak bezohledný s trpícím děvčetem, že myšlený před tím román jeho nebezpečného proň nabýval tvaru v opravdivosti.

Nebylť si ještě povědom, cojej k neznámé nešťastné krasavici tak čaromocně táhlo. Měl to za pouhou soucitnost s neštěstím jejím; bylot to však již více!

Katastrofa v kanceláři vybouřila všecky city, jež potají v něm doutnaly, a snad i Hedvika sama v srdci svém nekrvácela bolestněji,

nežli ubohý mladík. Jsa však uvyklý, vnitřní svět svůj v sobě ukrývati, bojoval a trpěl jen v sobě, a poněvadž si ho nikdo nevšímal, také to nikdo nepozoroval.

Pod zámínkou, že má kdesi na poli co dělati, odešel z domu, a nyní teprv jako zběsilý za vsí pobíhal, přemýšleje, kterak nebohé Hedvice přispěti by se mu umožnilo. Pospíchal přes humna a zahrady do hospody, aby ho nikdo nepozoroval. V zahradě na trávníku roztažen ležel Hedvičin kočí a spal sen spravedlivých. Co nyní dělati? Měl toho netečného pacholka zbuditi a nevědomou duší jeho, prázdným tím srdcem zatřásti?

Nelze bylo pochopiti mladíkovi, kterak ten nevděčný sluha nešťastného anděla jen spáti může, kdežto velitelka jeho v takovém stavu se nachází! Což ten tvor nemá pražádného tušení?

„O! kterak jináče bych jí sloužil, kdyby mi dopřáno bylo, kroky její celým životem stopovati!“

Takto zvolav Tušinský napadl se při velmi

vřelém citu, vřelejším, nežli které koliv přátelství k neznámé krásence.

Tu však náhodou přišla hospodská a s podivením pozorovala rozčilenost tichého praktikanta.

„Aj, pane Tušinský!“ zvolala, „což pak je vám, a jaký zázrak vás na naši zahradu přivedl?“

Mladík hbitě k ní přiskočil, a oči maje slzami naplněné pravil:

„Oh, paní hospodská, dějí se hrozné věci! Mohu-li se vám svěřiti bez obávání, že mě nevyzradíte? — Znáte tu slečnu, která zde u vás přebývá?“

Hospodská byla v nesnázi o odpověď; smýšlení mladíkovo bylo jí docela neznámo.

Věděla toliko, že jest direktorův příbuzný a jako syn v domě chován, nemyslila tedy, žeby Hedvice prospěla svěřením-se zámeckému písaři.

„Zde jest její kočí,“ odpověděla rameny pokrčíc, avšak v duši ustrašená; „vyspává rosolku, kterouž se dnes přepil.“

„Ó ten dub! — kéžbych ho soudní troubou probuditi mohl! — Pomozte, matko, možná-li vám, pomozte té ubohé dívce!“

Nyní bylo ovšem příčiny k úžasu, třesoucím se hlasem tázala se hospodská:

„Pro Bůh! co pak se jí stalo?“

A Tušinský přistoupiv k ní, neohlížeje se déle na nic, mluvil, aby srdci svému ulehčil, a projevil, co věděl.

Dobrá žena viděla nyní, jakého před sebou má člověka, a vtáhla ho do domu. Nacházelat se zprávou mladíkovou, možná-li, ještě v trapnějším stavu, nežli on sám. Radili se spolu všelijak; ale těžká tu rada! — Nezbývalo nic, nežli kočího probuditi a skoumati, zdali by on tu mohl z nesnáze pomoci.

Hospodská pozorovala, že ten člověk byl Hedvice velmi nakloněný a s ochotou jí sloužil. Snad ji dobře zná, snad někoho v Praze zná, kdoby jí pomoci mohl?

A myšlénka tato nebyla marná. Probuzený kočí zvěděv, že vinou jeho Hedviku něco nepříjemného potkalo, div si nezo ufal. —

Jevil zoufání své svým způsobem, nadával sobě a svůdcům svým, tloukl se pěstí do hlavy, a nevěděl, co nyní počíti. Od toho člověka nebylo tedy nižádné rady očekávati.

Avšak Tušinského napnutá mysl vynašla prostředku.

„Zapřáhněte koně co možná nejrychleji. Napíšu vám zatím ceduličku na matku její. Pak jeďte do Prahy, co jen koně stačí! Napíšu pak ještě jedno obšírnější psaní a poštou je pošlu. Jedno z nich snad se předce na místo dostane. A panu baronovi Arturovi budu psáti vaším jmenem, paní hospodská.“

II.

Tak neočekávaný, hrozný převrat neminul se velikého působení na Hedviku. Z počátku byla celá zničena, srdce jí pukalo, i pozbývala všech sil a všeho rázu ducha, nejsouc takměř zdravé myšlénky schopna. Zponenáhla se ale zotavovala a počala přemýšleti o svém stavu. Nejsouc si viny povědoma, pro kterou by tak neslýchané nešetrnosti zasluhovala, pojímala napotom věc svou s chladnějšího stanoviště.

Skoro každou hodinu přišel Rauman, otevřel okénko u dveří a napomínal ji, aby návrh jeho přijala, že bude vše zase dobře; avšak Hedvika mu ani neodpověděla.

Druhý den časně ráno před otevřením kanceláře přikradl se Tušinský ke dveřím, zle-

hounka okénko otevřel a drátovou mříží zakroucený papír a tužku do šatlavy hodiv, mžikem opět zmizel.

Několik nadějných slov tam zaznamenaných podalo jí útěchy, nabylat z nich přesvědčení, že není docela opuštěna, že se jí potají někdo ujímá. Prázdný papír dostačil k napsání stručných lístků matce a Arturovi, — a několik srdečných řadků neznámému příteli. V poledne se dostavil Tušinský zase, mlče přijal lístky a opatřiv je adresou odeslal je.

Mladík ještě několikráte toho dne, kdy jen bezpečno bylo, se dostavil a lístky jeho byly vždy vroucnější, dýchal vesměs hlubokým zanícením, outrpností a oddaností. Jevilat se v nich ona citlivá romantika mladého nezkušence, která všecken svět jen dle svých náhledů pozoruje a posuzuje, nemajíc chladného měřítka pro nic, poněvadž všecko jen na obraznost její působí. Tušinský viděl v Hedvice anděla pro lásku a věrnost trpícího, srdce pro milost trápené! Jak velikého podílu na vře-

lém učastenství jeho měla krása Hedvičina, a nebyl-li soucit jeho něčím více nežli spravedlností, pohledem na bezpráví zbuzené, tohof si zajisté ani sám vědom nebyl!

Hedvika zase neočekávané to účastenství nejináče si vykládala, nežli že Artur nějakého dobrého přítele zde má, který mladšímu barovi více nakloněn jest, nežli staršímu bratru, a pro Artura se jí ujímá. Jinak čím dále tím více přesvědčení nabývala, že takovýto stav její dlouho trvati nemůže, všecku naději v Podivína skládajíc. Jakýmž také prostředníkem mohla by se jí matka rázněji ujmouti neli tímto?

Duše její po celý ten čas u velikém napnutí se nacházela. Jakmile jen kroky na chodbě zaslechla, již již se domýšlela, že to chvíle osvobození jejího. Hrozný to stav v uzavření a za hustými mřížemi, v jizbě šeré, chladné a skoro docela prázdné, kde se oči jen s holými stěnami potkávaly a se slabým kmitem světla denního! — Kolem mrtvé ticho. Chodba, v níž se šatlava nacházela, byla vzdálena

od kanceláře a příbytkův, takže jen málo kdy známky života a lidí se k ní dostaly. — Přehrozná to samotnost a příliš zřejmá protiva u porovnání s tou, jakéž v Praze požívala v ozdobném, tichém, k požívání i k myšlénkám zvoucím svém pokojíku!

— K myšlení ovšem vyzývalo i toto prázdné klenutí, ale k jakému? — Neminuly se však okolnosti tyto velikého dojmu a mocného působení na pavahu Hedvičinu. Poskytlot se jí příležitosti k nevolnému, ale přímému nahlédání do sebe, a napadla ji i prožilá minulost její, a zpomněním na Podivína počala i zdánlivě chladnou, vždy povážlivou povahu jeho rozebírati a stopujíc běh myšlének jeho, nevědomky v duši ho následovala.

Takž se stalo, že brzo ten, brzo onen pocit převahy v ní nabýval. Z počátku zoufalosti se oddávala, potom zas nejasných nadějí se chopila a nyní zase při povážlivém rozjímání nejistota se jí zmocňovala.

„Jakž by bylo,“ pravila sama k sobě, „kdyby věc má předce jen špatně dopadla?

Co počnu? kam se obrátím? — V Arturovu stálost se nedůvěřovati, bylo by ovšem hříchem; avšak podivné jsou cesty osudu, a někdy náhoda všecko mžikem zvrátí, na čemž člověk dlouhé časy lpěl! — Nebohý Artur! jaké to proň leknutí, jaké nesnáze, mrzutosti a boje — pro mne! pro nepředložený můj krok! — Oh, kéž bych se byla také s Podivínem poradila! Kéž bych byla aspoň Viktora uposlechla! — Hle ten Viktor! Velkou jsem mu činila křivdu. On zajisté nelhal a spravedlivě smýšlel, když mě od kroku toho odvracel! — Proč jsem mu nedůvěřovala? — Proč? — proto že jsem přesvědčena, že mne miluje! Tím hanebněji, tím nespravedlivěji jsem se mu odměnila. Láskou mu odplatiti nemohu, ale přátelství mého budiž jist; při tom zůstane!“

Tyto myšlénky přetrhl mladík kvapným příchodem svým.

„Baronka je zde! za chvílku sem přijde!“

Po těchto v rychlosti prohozených slovech jako vichřice zase odběhl.

Hedvika vyskočila se slámy, na níž pře-

mýšlejíc seděla, a byla novinou touto jako omráčena.

Nepochybovala ani okamžik, že chvíle vystoupení jejího z tísní se blíží; však kterak jí bylo? — Mělať se co pamatovati, aby rovnováhu mysli zachovala, aby se matce Arturově představila co uražená, ne však co nyjící a hořekující osoba, nevinným svým utrpením zničená. Nikoliv! k tomu nesmělo dojíti. Nižádnou tísní nechtěla dáti se přemoci a ráz svůj zapříti. Ač paní baronka zví, že i děvče, prostě vychované, panské hrdosti rozumí!

Nezbylo jí však mnoho času k přemýšlení. Brzo poznala, že se kroky několika osob blíží. V skutku také po malé chvíli zarachotily klíče ve dveřích, a na prahu se objevila paní baronka, vedle ní stál vrátný, za ní starší písař a **Rauman.**

„Tyto dvéře zůstanou otevřeny. Nikdo se neopovažuj té slečně překážeti při odchodu jejím aneb něco v cestu jí klásti! Jakož jste neměli právo ji zde uzavříti, takž pod trestem ze služby

propuštění at se nikdo neopováží, ji slovem, ba ni pohledem ublížiti.“

Tato slova přísným hlasem pronesla paní baronka k přítomným, hněvivě na ně pohlížejíc a s patrným rozhořčením jim kynouc, aby se vzdálili.

Odešli na oko velmi skroušeně a ponížene. V kanceláři pak se Rauman hrozným chechtem rozesmál a starší písař obligatně mu přizvukuje pravil:

„To byla bouřka! Člověk v takových případnostech nezkušený by se domníval, že uhodí; ale on to jen planý výbuch!“

Hedvika se zatím paní baronce chladně poklonila, vší hrdostí ozbrojená, jaké v této chvíli zimničního napnutí jen schopna byla.

„O mé dítě! mé nebohé dítě!“ zvolala paní baronka s velikým afektem do úzké jizby vstoupíc a s sepjatýma rukama kolem se obzírajíc. — „Proč jsem jen odjela, ponechavši vás moci těch surových lidí? — Zdali jen možná, abyste mi odpustila urážku, jež vás v mém domě potkala? Ne, Hedviko! nikdy bych se

byla nenadála, že takového něco zde by se přihoditi mohlo! O nebohá vy, nebohá!“

Oči její slzami se naplnily, a tvář šátkem si zakrývajíc rozplakala se.

To odzbrojilo Hedviku a hořkostí ztuhlé srdce její odměkčilo. Hrdost její byla tatam, výčitky a ostrá slova všecka se jí z mysli vytratila. Viděla před sebou jen matku Arturovu.

„Nehořekujte, milostivá paní! Cokoliv mne potkalo a ještě třeba potká, vše ráda snesu, neboť to snáším — pro něho!“

To „*pro něho*“ paní baronkou trhlo a proniklo ji ostrostí meče. Zpamatovala se však dříve, nežli Hedvika pozorovati mohla, jak podivný dojem na ni slovem tímto učinila.

„Nebohé dítě! nacházíte se ještě v onom zlatém věku života, jehož heslo a síla jest obětavost! — Netušíte však ani, jaká odplata vás za takovou bezohlednou oddanost očekává!“

„Nemyslím na odplatu! Jsem bohatá již myšlénkou, že mě Artur miluje.“

„A jste o té lásce tak úplně přesvědčena, jak se o ní domýšlíte?“

„Jako o svém žití!“

„Bůh žehnej vaši důvěru a nedopustiž, abyste kdy klam svůj oplakávati musela! Mátet ještě mnoho dní života před sebou, a někdy jedna dosti kratičká chvíle zlomí, co po léta vyrůstalo!“

„To neplatí o lásce, kde jí opravdivě stává.“

„Pomněte jen, Hedviko, že láska a věrnost jsou dvě věci. Mohlat bych vám i vypravovati o tom, jak rozdílné jsou od sebe! Jsout nejen lidé, jižto miluji a předce proti věrnosti se prohřeší; ale jsou i takoví, jižto věrní jsou — ale již nemilují, a takových se bojte! — Avšak pojďte, mé dítě, pojďte se mnou, mámet mnoho spolu co mluviti a vyrovnávati.“

Podavši pak Hedvice ruku, odvedla ji ze šatlavy, a dívka vykročila tak lehce a zapomínajíc na těsné bydliště, jako by ji nic žalostného bylo nepotkalo. Jemné a srdečné jednání, vřelost a měkkost slov, celý mateřský ráz, jakýmž paní baronka se přioděla, čarovnou

mocí působily na Hedviku. Vidělať se již v duchu na blízku cíle, k jehož dosažení by žádným protivenstvím se odstrašiti nedala.

Celý zámek viděl, kterak paní baronka s Hedvikou jako matka s dcerou přívětivě a důvěrně hovořic, přes chodby kancelářní, pak přes celý dvůr a pak zase panskými schody nahoru k pokojům svým kráčela. Nevedla ji tehdáž do společenského salónu, alebrž do svého pokojíku, skromné to, avšak nad míru bohaté komnaty, v jejížto okrasách se pilnost, vkus a umění východního i západního průmyslu na nejvyšším stupni jevily.

Podlouhlá, poněkud ouzká, ale vysoká komnata tato byla docela maurickým slohem zřízena. Stěny byly kol kolem pozlacenými arabeskami pokryty, s vysoké klenby na stříbrném řetízku visela lampa z rubinového skla. Délkou okna po obou stranách jeho se táhlo dvé zrcadel od podlahy až ke stropu. Nábytek se hodil k nádhernému ozdobení stěn, takže se tam člověk, skvělému pohodlí nezvyklý, jako v středu kouzla pocitoval. I vzduch byl na-

plněn orientálními voňadly, jichž vonné zápachy divže nezvyklého neomámily.

Tam se paní baronka na měkkou pohovku vrhnouc Hedviku k sobě přitáhla, v čelo a v tváře ji líbala, k prsoum přivinovala a jako na za dost učinění láskou nejvřelejší ji zahrnovala.

Mocný přechod, nával dojmů tak neočekávaných překonal Hedviku docela, takže veškeré tísně s ní spadly a ona se zcela oddala přítomnosti lahodné.

Otázky a odpovědi se střídaly; ne však jako ondy vyměřenými slovy, alebrž co volné výlevy překypujících srdcí. Hedvika aspoň žádné jiné myšlénky v záloze nechovala. U ní bylo v této chvíli vše pravdivé, vše přirozené.

Toto přílišné se poddání bylo také příčinou, že nadvládajícímu duchu a střízlivější povaze paní baronky úplně podlehla. Matka Arturova způsobem nejjemnějším a nejsladším myšlénky své takměř přelévala v otevřené srdce Hedviky, kteráž s ochotou do sebe je ssála.

„Tys má! tys celá má! tys moje drahé diamantové srdce!“ pravila paní baronka, když

Hedvika jako děcko před milující matkou celou svou duši odhalila. „Nyní se nedivím té tvé neobmezené lásce k svému nešťastnému synu — ach ano, nešťastnému, pro divnou, nepochopitelnou povahu jeho! Viz, i on má vše ty krásné, spasitelné stránky tvé mysli, jest, jakoby jeho duše tvými ústy ke mně mluvila. Avšak — jsou to jen jarní chvíle rozmaru jeho. Povstanou a shasnou jako paprsky na nebi. Ležíť to v něm; on sám za to nemůže! — Dočkáš se, bohužel! okamžení, kde po nejvroucnějším tebe obejmutí — maně, jako bleskem dotknut ochladne, ba zkamení, a láska jeho bude — tatam! — Nemysli, drahá Hedviko, že mu zde v nepřítomnosti jeho činím jakés výčitky. Nemám mu to ani za zlé, neboť vím, že za to nemůže. Jest příliš rozumný, aby sebe, a příliš poctivý, aby jiného klamal. Vyzná se ti sám, a budeš-li s tím spokojena, neopustí tě, nepřestane tě podporovati a o tebe se starati; avšak o lásce mu pak již nemluv. Prasklá struna v srdci jeho neozve se ti více!“

Hedvika poslouchala s úžasem.

„Ano, milé dítě, možná jest i to, že bude s tebou výmínka; dejž to Bůh! přála bych ti to od srdce, ale pochybuji, pochybuji velice, že to u něho vůbec možná! — Nejsi první, s kterou srdce jeho si pohrálo! Leč co na tom, vždyť uvidíš sama. Nebudu ti překážeti, nikdo se ti v cestu postaviti nesmí; svolení mé ti neujde. — Jiná ovšem nesnáz vám nastane, kterak se s Edmundem vyrovnáte a — jak s Renatou bude, ubohá Renata!“

Hedvika se zamyslila; po chvílce ale pravila:

„Pan baron Edmund předce nemá žádné moci nad Arturem, a slečna Renata? — jak Artur mi řekl, tit se spolu ani neznají!“

„Že se neznají? — to ti řekl Artur? Ach, bloudku, bloudku! ty ovšem jsi dobré dítě a vroucně miluješ, a kdo miluje, ten i věří!“

„Což tomu tak není?“

„Ovšem že není, Hedvičko! avšak nežádej ode mne, abych dělala žalobnici. Mohlat bys si to i jináče vyložiti, což by mne rmoutilo. Vždyť snad časem se všecko dovíš. Budeš-li

Arturovou ženou, odhalí se ti bez toho jedno po druhém — škoda, že bude pak pozdě! — Co se však Edmunda týká, o tom tě mohu ovšem zpraviti. Edmund co starší syn a majorátní dědic jest oprávněným vládcem všeho našeho jmění. Správec náš Rauman, s celou duší mu oddaný, jest za dozorce a takměř za plnitele poslední vůle nebožtíka mého manžela ustanoven. Jsouť v poslední vůli té podivné výmínky, kterýmž ty ovšem nerozumíš, milé dítě, kteréžto však nad budoucností Arturovou rozhodují. Nachází se však ještě i jiný kšaft po tetě Renatiné. Kdybys *ten* znala, splakala bys nad nešťastným děvčetem. Avšak mně na tom nic nezáleží. Co Artur učiní, pro sebe to učiní, a nikdo mu v tom nemůže brániti. Jen kdybych věděla, jak to s nebohou Renatou vypadne! — To nebožátko sotva přežije tu dvojí ránu. Jedna jí srdce rozrývá, druhá — v chudobu ji uvrhuje! — Avšak — staniž se vůle Boží! Nezpomínejme na to. Co budoucnost svede neb rozvede; přítomnost nemá moci a přístupu k ní!“

Zatím uběhlo dopoledne i část odpolední. Zvonilo se ke stolu.

„My zůstaneme pospolu. Viď, Hedviko, že mě neopustíš? Aspoň několik dní u mne pobudeš, abys se zotavila; za tvůj strach, pro tvůj zármutek potřebí ti zotavení těla i duše; malá to ovšem náhrada! — K stolu ale nepůjdem, nemožno mi na Edmunda bez hněvu pohlédnouti, že se dopustil takové surovosti — ah, kdybych byla vládkyní zde — Rauman by již byl dávno z domu!“

Hodiny jak vichřice ubíhaly. Paní baronka zůstala u Hedviky, tam obědvaly, tam žily jako matka s nejdražší dcerou. Hedvice nezbylo ani času k přemítání, paní baronka měla vždy co vypravovati a všecka její láskyplná srdečně projevená slova vluzovala se v duši Hedvičinu a ukotvila se v mysli její. Nicméně předce nejasné jakés obávání v ní se zbuzovati počalo. Byloť zde tolik tajemství, tolik nejasných podotknutí, že Hedvika si nic vřeleji nepřála, než aby se jí několikadenním pobytím vše

vyjasnilo, na čemž takměř život její se zakládal.

Když se soumračilo, zahrčel vjíždějící kočár na zámecký dvůr.

Paní baronka pozorně hlavu naklonivši pravila:

„To cizí kočár; dostaneme as hosti. Neškodí — můj syn je uvítá, já mám nejmilejšího svého hosta zde, a nezbývá mi času pro jiného.“

Zazvonila na lokaje.

„Nejsem pro žádného doma. Veď každého k panu baronovi. Kdo to přijel?“

„Právě vystupuje z kočáru komteska Renata.“

„Renata? — Ah! tot jiné! toť jiné! Ať sem jde, sem ke mně, k nám! — O měj strpení jen chvílku, Hedviko, přivedu ti sestru v neštěstí!“

Toto vše se tak rychle dělo, že Hedvice sotva času zbývalo, aby se zpamatovala. Jaké to nové překvapení!

Měla sejíti se s Renatou — s Renatou,

svou sokyní! — — Ba věru, Renata byla více, nežli obyčejná sokyně. Byla jí osudem v cestu postavena, — zda-li i vůlí, to poznati měla Hedvika právě v této chvíli, na kterouž se náležitě připraviti času již nebylo.

III.

Paní baronce se naskytla vzácná příležitost, porovnati obě tyto dívky, jakž právě vedle sebe seděly.

Renata byla blondýnka andělských tahů, majíc v plné míře všecky vnady ženštin tohoto druhu, jen že tváře její nad míru bledé se jevily. Vychování její bylo poměrům jejím docela přiměřené, způsoby dokonalé, uhlazené a k Hedvice velmi přívětivé. Na povrchní známost by ji byl každý za mělkou duši považoval, jakouž však nebyla. Právě naopak byla velmi hluboké mysli, ba nevyskoumatelné v mnohých ohledech, ač by v ní nikdo pohádku byl nehledal.

Takové povahy bývají nejnebezpečnější,

neboť každý se domýšlí, že je proniknul, což konečně nikomu se nepovedlo.

Hedvika byla přirozenější, živější a snadněji se poddala tam, kde se s protivami nepotkala.

Paní baronka dělala přívětivou láskyplnou prostřednici mezi Renatou a Hedvikou.

„Netřeba zde tajemství, mé drahé dívky! Jste jako pod jednou hvězdou zrozeny, ač každá na jiné půdě! Osud váš se však stýká a štěstí pro vás pro obě, že jste se sešly! Strhneme tedy meze, jež vás oddělují. Budeť snad chvíle vašeho seznámení-se spolu zárodkem budoucího štěstí obou. — Viz Renato, zde‘naše ubohá Hedvika, o níž jsme s tebou již mluvili, ač jen povrchně a neznajíce ji. Nyní ji známe! Vzácný to klenot ve společnosti lidské!“

I popisovala Renatě Hedviku a osudy její tak dojemně, a při tom Hedviku k sobě přivinovala a v čelo ji líbala, že tato z milostnosti takové div se nerozplakala.

„A tobě, Hedviko, což mám o své drahé Renatě povědĕti? nebylo-by líp, kdyby ona

sama mluvila? — Ano, poznejte se, děti, vzájemně, poznejte se a přitulte se k sobě!“

Složila pak ruce obou dívek, a Renata se jevila brzo Hedvikou tak zaujata, že této nejináče možno bylo, než nejvřelejším soucitem k ní přilnouti.

Tak večer rychle ubíhal. Posud se otáčel vešken hovor jen kolem Hedvičiných poměrů, posléze přešel na Artura a tu bylo patrno, že Renata vnitřním pohnutím se chvěla. Dívky se právě za ruce držely, Hedvice neušel dojem, jaký jmeno Arturovo na Renatu působilo. Probudila se v ní žehravost, bylo jí v duši, jako když mráček lunu přeběhne. K dalšímu vyvinutí jiskry této však nebylo příhodné chvíle, neboť právě se zvonilo k večeři.

„Tys nepřijela sama, Renato?“ tázala se paní baronka povstanouc.

„Otec přijel se mnou. Jest u Edmunda a bude vás tam bezpochyby očekávati.“

„Toť nemožno, abych se aspoň na chvíli neukázala. Zatím zde spolu pobuďte a pohovořte si, milé dcerušky. Zde budete moci po-

spolu pohodlněji povečeřeti a pobaviti se, nežli ve společnosti ostatních.

Když matka Arturova odešla, bylo, jakoby Renata teprv k náležité vřelosti byla roztála; přitulila se k Hedvice a srdečněji si počínala. Srdce jejich vždy víc a víc se sbližovala, a než hodinka minula, byly obě rozplakány a jako sestry se objímaly vzájemně se těšíce.

Bylo to ku podivu rychlé spoutání, příliš kvapné splynutí srdcí dvou sokyň. Buď mohutný cit obou a zvláštní naladění myslí k tomu přispělo, buď nesmírné, nepochopitelné umění a přetvařování! — Hedvika ho aspoň v té chvíli nebyla schopna, a od Renaty tak dokonalé hry očekávati skoro ani možno nebylo.

„Pověz mi, Hedviko! pověz mi na spasení duše své, miluješ-li Artura skutečně tak, jak mi o tom praveno?“

„Cokoliv ti o mé lásce praveno bylo, domýšli se vždy ještě více; neboť slova nedostačují k projevení celé pravdy! — Ale *ty*, Renato, vyjasni mi, kterak s tebou jest? Vždyť mi docela nepovědomo, jaký poměr mezi vámi!“

„Nepovědomo ti? docela nepovědomo? ty tedy nevíš?“ tázala se Renata s patrným podivením, vřele jí do očí hledíc.

Hedvika zkrátka se projevila o tom, co věděla.

„Ah, má drahá Hedviko, tys tedy v té věci docela nevinna! Tys tedy neměla ani tušení o bývalých úvazcích Arturových? Nuže, tedy poslyš! Že jsme si byli ustanoveni, o tom víš; nevíš však, že vůle rodičův není jedinou naší spojkou. Seznámili jsme se již takměř co děti a nikdo nám nepřekážel, když jsme se čím dále tím více k sobě sbližovali. Artur se stal jinochem, já pannou, z přátelství vzrostla láska. Což bych ti zde popisovala? Vždyť víš, kterak on slovem, jak hledem okouzluje! Pomlčím o slibech a přísahách jeho, pomlčím o posledním až náruživém výstupu před odchodem jeho do Prahy, ale poukázati mi lze jest na četné dopisy jeho, z nichž láska nejvroucnější dyše, v nichž se zanícení někdy až příliš fantasticky projevuje. Dopisovali jsme si mnohá léta, *jeho* listy někdy matce mé do rukou přišly,

někdy i otci. Usmívali se a těšili se ze zdaru našeho mladistvého blaha. — Měla jsem tetku Anunciatu, starou vdovu hraběnku, nesmírně bohatou. Té se jednou náhodou listy Arturovy do rukou dostaly. Bylať to paní plná podivností a zastaralých způsobů, do našich časů se nijakž nehodících. Otáčela se ještě v kruhu dávno přežilé sentimentálnosti, nenávidíc svět nynější pro jeho střízlivost. Nedala jináče, musela jsem jí Arturovy dopisy zapůjčiti; v těch pak opět a opět čítala, i zalíbil se jí Artur, takže v poslední vůli své ustanovila mne dědičkou celého svého jmění, vezmu-li si jeho. Naopak by připadlo všecko L***skému klášteru. Což tu bylo radostí mezi příbuzenstvem! Vždyť bylo vše, jak jsme si přáli! Všecko nás pobízelo a pohánělo k tomu, co jsme bez toho sami chtěli! Celé příbuzenstvo, všickni známí nás považovali za budoucí manžele. Nebylo ani stínu pochybnosti. Den zaslíbení se ustanovil, po roce sňatek slaviti se měl. Artur byl v Praze. Ode dne ke dni jsme naň čekali. Tu nás došla zpráva, že má milenku jinou. — Tos nebyla ty, Hedviko!

— to bylo nějaké nám docela neznámé děvče, jehož se Artur v krátku nabažil. Bylať to prý již třetí jeho milenka nedlouhým časem, a všechny prý ho milovaly, ba o jedné se praví, že hanbou se světa sešla — co samovražednice! — Jistoty se nebylo dopíditi navzdor všemu pátrání. Zůstalo vše tajemstvím, příbuzenstvo nezvědělo o ničem, jenom nejužší kruh náš o tom byl zpraven. Paní baronka chová mnoho dopisů, hroznýchto důkazů, žalujícíchto svědků! — Avšak to vše se překonalo. Při svých milenkách mi Artur předce dopisoval, až posléze *tebe* poznal, Hedviko! Od této chvíle počalo mučenictví mé a zmáhal se nepokoj a různice v našem domě. Otec na mne doráželi, abych se Artura odřekla, navzdor velikému dědictví; já zase odříci se chtěla raději dědictví než jeho! — Tam to došlo, a tam to nyní stojí! — Tys jediná, Hedviko, kterého přeji; ale přijď, má drahá duše, přijď mě pak provoditi k hrobu! Viz tváře mé tak patrně ubledlé! Bývaly růžové a plné jako tvé; ale trápení mé nemá konce! — A ta nesmírná má láska k němu mi nedá

upokojiti se ohledem na jeho budoucnost. Co ještě zkusí nebohý a ty s ním! — Nemá ničeho — zvyklý jsa požívati a dostatečnými prostředky volně vládnouti: co počne, až prostředků těch nebude? Edmund jest příliš zatvrzelý člověk, aby mu přispěl. Můžeť býti nešťastnějšího člověka na světě, nežli muže, od dětinství v pohodlí a hojnosti chovaného, v nedostatky tak postaveného? Co si počne? O tobě, Hedviko, nepochybuji, že bys činila, seč jen bys byla; ale on — pokud ho znám, nevím věru, zdali by jedinký den bídy přežil!“

Hedvika byla jako omráčena. Tu se na ni pravé krupobití zničujících zpráv sypalo. Ale konečně, když Renata rozplakavši se zvolala: „A předce musí býti tvým, i kdybych poslední klenotek svůj prodati měla ku přispění vám!“ — tu docela nevěděla, kterak jí bylo, a jako smyslů zbavená na Renatu pohlížela.

„Ano,“ pravila Renata v zoufanlivém rozbouření srdce obejmouc Hedviku, tváře jí líbajíc a slzami svými líce jí smáčejíc, vášnivě k sobě ji tisknouc a slze prolévajíc na ňá-

drech jejích. „Ano! předce on *musí* býti tvým! Chovámť k němu lásku tak nesmírnou, že ani nepřipouští myšlénku jeho nevole! Co *on* chce, to na světě se staniž, a že *tebe* miluje, *musíš* se jeho ženou státi. Ano, Hedviko! ty a žádná jiná! Ať pozná Artur, kterak jsem ho milovala, a tak šťastným je s tebou, jako bych já s ním byla šťastnou bývala!“

A v nesmírném, překvapujícím rozčilení svinula se až k nohoum Hedvičiným a takž klečíc před ní jako zoufalá rukou pozdvihla a zvolala:

„Hedviko! učiň jej šťastným! Zapřisahám tě zde, učiň jej šťastným! Aby ho nikdy svědomí nehryzlo a štěstí jeho a tvé nekalilo, dám ti list tak chladný, tak odměřený, jak jen možno mi bude, s osvědčením, že se ho sama odříkám, že o něm slyšeti nechci! A podporovati vás budu, ano podporovati, kdyby se vám zle vedlo. Přisahej mi, Hedviko, že mne o nedostatcích svých vždy zpravíš, že se nikdy na jiného člověka neobrátíš. Přisahej mi, že ho milovati a ošetřovati budeš i v chudobě jeho, i ve všech

nebezpečenstvích ho zastávati a jemu pomáhati, že ho milovati budeš i tenkráte, až on tě milovati přestane!“

Po těchto slovech jako mrtvá sklesla Renata u nohou Hedvičiných, že ji měla co křísiti.

To nebyl boj obyčejný, to byla bouře, jež se při tom v prsou Hedvičiných strhla. Nebylať by nikdy možnost takové lásky a obětavosti pochopila, aniž v ni věřila, a nyní se jí v skutečnosti představila síla duše tak ohromná, mocnost citu tak nedostihlá, že se jí až zhrozila.

Renata mocným výbuchem citu skoro až k zemdlení unavena, položivši hlavu na lůno Hedvičino usnula. Hedvika, o kobercové polštáře se oprouc, sklonila hlavu na zad a stísněna tolikerými dojmy, pobouřena překvapujícími zjevy, zemdlena přechody vnitřního i zevnitřního života též v polosnění klesla, ani nepomníc na to, že paní baronka nepřichází a je o samotě nechává.

Bylo vůkol tak ticho, tak snivo; jenom

těžký dech snící Renaty z blízka, jenom noční šumot haluzí zvenčí dorážel k sluchu jejímu. Nedaleko na stolku v stříbrných girandolech hořely svíce, z venku bledý půlměsíc zvědavě pohlížel v skvělou komnatu. Někdy lehounký mráček jej přelítnul, někdy padající hvězda jakoby kolem okna se mihla, někdy pozdní pták zakvílel a na okamžik zase umlknul.

Zponenáhla vždy těžší a těžší myšlénky doléhaly na Hedviku. Tu zoufalé Arturovy milenky před oči jí vstoupily, tu jedna bledá, mrtvá — s děckem v náručí co strašný přízrak se jí zjevila — tu zase Artur, kterak schudlý, zsinalý proklíná život svůj i blud, ten těžký hříšný blud, který jej na Hedviku upoutal — a nedaleko zočila sama sebe v zoufalství nad bídou svou i jeho, nad ztracenou láskou, na hrobě pochovaných nadějí a blaženství ležeti, bez rady a bez pomoci — a nad sebou v ozáření spatřila Renatu co skvělého vítězného ducha!

Trhnouc sebou procitla. Renata na klíně jejím pokojně spala. Tu ještě jednou opětovala

v sobě vše, co dnem a večerem tím prožila, i napadlo jí, co všeho toho vlastně výsledek by měl býti. Skoumala mysl, skoumala i srdce své, porovnala duši svou s duší Renatinou, a tu v ní vyvstaly boje myšlének a citů, boje bolestné a srdce rozrývající.

Slyš! Struny loutny se v povzdálí ozvaly; několik různých akordů zaznělo tichem nočním. Pak se tóny k zádumčivému sklonily přechodu a píseň z mužských prsou zbudila pozornost Hedvičinu.

„Na sladkých zpěvu perutích
zalétá k tobě duše má;
ve hvězdném lesku očí tvých
svým žalům útěchy hledá!

Ty však odvracíš oči své —
pro mne tvé hvězdy nesvítí —
a ve tmách hyne srdce mé,
neschopné jsouc odřeknutí!

O kéžby nebes tajná moc
mne zbavila těch trapných pout!
Kéžbych po žití dlouhou noc
na tebe moh' zapomenout!“

Píseň umlkla — struny dozněly. — Kdo to byl? — Hedvika ovšem by nikdy nebyla na tajemného přítele dopadla, ba — tak zapomněnliva bývá mysl lidská! — již na člověka toho, který se jí tak úslužným prokázal, ani nezpomněla!

Byl to skutečně Tušinský. Nebohý praktikant, když po celý večer o ní se nafantasoval, konečně písní si ulehčil. Bylť to právě jeho lék, který v úzkostech a trápeních vždy blahočinně na něho působil. Po lyrickém takovém výbuchu vždy ukonejšen si lehl a šťastně usnul.

Ta jeho dnešní písnička se však i jiného ještě působení neminula. Myšlénka do světa vyhozená někdy na podivnou půdu padne a podivně se tam ujme.

Jediné slovíčko, jednoduché *odřeknutí* zbudilo v Hedvice dlouhou řadu rozmyslů. Přemítala o tom čím dále tím jasněji, až myšlénky její pevnějšího nabývaly tvaru, až i k životu se připojujíce, na uskutečnění dorážely, až z přání vyvstala vůle a z ní zase jasné předsevzetí.

Zlehounka položíc hlavu Renatinu vedle sebe na pohovku, vstala a k psacímu stolku přikročíc, péra a papíru se chopila a psala.

Psala dlouho, psala, až mdlobou už nemohla. Napsala dobrovolně, co Rauman ani penězi a sliby, ani uzavřením z ní nevynutil — totiž odříkací list — pak i zvláštní dlouhý dopis Arturovi, jejž ale zase roztrhla; avšak na stolku jej ležeti nechajíc v nesmírném bolestném rozčilení vedle Renaty si ulehla. Dlouho neusnula, ale konečně předce.

Proč ale paní baronka asi nepřicházela? Toť by snad nikdo neuhodnul, ba ani tušením by se k tomu nepřiblížil!

Uvítavši hosta svého, jevila se přívětivou jako vždy, zvláště k sobě rovným, bavila se rozmanitým hovorem — na Hedviku ani nezpomenouc — s otcem Renatiným a s Edmundem, pak se večeřelo a konečně, aby večer jedinou slušnou zábavou se skončil, kterou dobrý tón všady mezi osobami tohoto druhu připouští, usedli si k stolku na partii whistu.

Aby čtvrté osoby nescházelo, dal Edmund

přivolati Raumana, jehož největším bylo blaženstvím, když s panstvem v karty zahrati mohl. Edmund si ho také obzvláště vážil při whistu. Tato vážnost nemálo přispívala k důvěře, jakouž ku správci svému choval, který slabou stránku velitele a pána svého znaje, co nejbedlivěji jí šetřil. Edmund totiž nebyl nikdy šťastnějším, nežli když vyhrával a Rauman hrál tak opatrně, že, když proti němu hrál, vždycky prohrával, hraje však s ním proti jiným, s takovou pozorností si počínal, jako by o království šlo.

Toho večera hrál Rauman jako umělec, protož Edmunda hra těšila velmi a nechtělo se mu konce. Tak se ten whist protáhl až do pozdní noci, a paní baronka, ač jindy při hře tak dlouho nevydržela, předce dnes tomu patrně přála. Mělať k tomu as příčiny, zanechati dívky samy sobě.

Když bylo po hře, vstala a dala si od lokaje k své komnatě svítiti, kdež ho propustila. U dveří se pozastavíc poslouchala, co u vnitř se děje. Bylo tam ticho, leč světlo

prokmitalo dírkou od klíče a dychání děvčat svědčilo o tuhém spaní jejich. Zlehounka vkročila, by ze spaní je nevytrhla. První její pohled padl na dívky, druhý na psací stolek. Přikročila a s pravým úžasem čtla. Pak nemohouc se zdržeti, s potěšitelnou zprávou k Edmundovi pospíchala.

IV.

Podivín stál jako zkamenělý, když se dověděl, že Hedvika skrýš svou opustila a na venek k Arturově matce se odebrala. Předvídalť zajisté v duchu všecka nebezpečenství a nepoměry, jaké z toho kroku vyplývati mohou.

Otec Drobný bolestně tím dojat, pravil: „Dobrodružná její povaha nesnese dlouhého pokoje; chce se jí vichru, který ji posléze docela strhne. Věděltť jsem, že to as špatný konec vezme.“

Lidmila plakala, obávajíc se, že sestru něco nepříjemného venku potká, a Marie se stavěla na nejvýš překvapenou a mrzutou. Podivínovi však neušlo, že to jen pouhé přetvařování, a

měl ji v podezření, že to její vina. Na vzdor bedlivému pátrání však nebyl s to, aby vyzvěděl, kterak to všecko souvisí a jakým způsobem se to zosnovalo. Neopominul však událost i domněnky své Arturovi okamžitě zděliti krátkým prozatím dopisem. Vyhledával Lounského, ale Lounský nebyl k nalezení. Nepochybovalť Podivín ani okamžik, že ten starý pletichář toho jest původcem; jenom to nemohl pochopiti, kterak o příbytku Hedvičině zvěděl?

Vyjasnilo se mu ovšem zúplna, když Hedvičiny zoufanlivé řádky a kratičký přiložený dopisek od neznámé osoby přišel. Marie, zvěděvši, co venku Hedviku potkalo, počínala si jako šílená, vlasy si rvala, s hrozným pláčem a rukou lámáním s místa na místo pobíhala a veřejně sama sebe vinila.

Nebylo s ní ani řeči, a když Podivín s chladnou svou rozvahou se jí tázal, kterak to všecko souvisí: tu, jak obyčejně lidé v nakvašení dělávají, odpověděla:

„Jděte a netažte se! Však vy jste toho beztoho první příčinou, že z domu odešla!“

Podivná to ovšem důslednost myšlének, lze se s podobnou však co den potkati v povšedním životě.

Podivín byl příliš rozumný, aby rozčilené ženě, již beztoho svědomí trápilo, nerozumné toto projevení příliš za zlé pokládal. Trpce se usmál a šel s Drobným se poraditi.

Marie zatím odběhla. První její cesta byla k Hugonovi. Náhodou tam i Viktora napadla, a zastyděla se před ním, ostrohled jeho nyní v duchu uznávajíc.

Uznala nyní s velikým vděkem i nápadnou ochotu pana Viktora, který nejináče chtěl, než aby Hugo bez prodlení kočár najal, pro Hedviku jel a z drápů nepřátel ji vyrval. Hugo se poddal; nemaje však dostatečného taktu a srdnatosti, přiměl Viktora, aby se s ním na cestu vydal. Nejináče by byl Viktor bez toho učinil.

Dojedše místa, hned prvním okamžením se podivili přátelskému uvítání na zámku. Paní baronka byla plna laskavosti, Edmund pln

tíslužnosti. — Bylit matka i syn nad míru povděčni tomu, že i poslední scéna divadla toho tak šťastnou náhodou se po vůli jejich vyvinula, zprostivše se nad očekávání lehkým způsobem nepohodlné přítomnosti Hedvičiny.

Zůstalo při tom, jak Hedvika si posléze byla předsevzala. Od té chvíle ale byla také jako mrtvá, bez vůle a činnosti. Marně ji Renata zahrnovala nevyrovnanou vděčností a laskavostí. Z počátku sice nechtěla nesmírnou oběť Hedvičinu ani přijmouti, potkala se však s odporem, jemuž ovšem nepříliš dlouho odolala. Marně i paní baronka všecku sladkost svou na Hedvice zkoušela; děvče zůstalo chladné, nedotknuté skutečnou vášní Renatinou, líčenou laskavostí matky Arturovy.

Když Hugo a Viktor se jí představili, pousmála se bolestně, a podajíc Hugonovi ruku pravila:

„Pojedu s vámi — kamkoliv mě zavezete. Jen rychle, rychle odsud!“

Viktor byl muž taktu. Okolnosti jeho právě do konce nepřipouštěly tenkráte, aby si

Hedviku přiosobil. Nacházel se v nemalých peněžních nedostatcích, nemaje sám takořka od čeho živu býti; jakž tedy možno, aby Hedviku aspoň poněkud slušně zaopatřil? — Jinak byl i přesvědčen, že v několika nedělích mu Hugo sám povděčen bude za to, když ji od něho přejme, a pak mu lze bylo i na slušnou náhradu počítati, neboť Hugo byl štědrý a dosti nerozumný. Nebylo mu nic drahé, čeho se dopíditi, nešetřil obětí, když se něčeho zprostiti chtěl.

Mělt cestou dostatečné příležitosti k přemýšlení, ale — neměl chuti. Co platno myšlénkami ohlušovat náruživost, když silnými ranami v prsa bije? Za ním v krytém kočáře seděl šťastný sok jeho s Hedvikou; takováto situací nebyla věru uzpůsobena k ukonejšení vašnít Viktorových! — Svěží vzduch venkovský, malebné krajiny, rozmanitost výhlídek málo bavila městského zhejralce. Jemu byly skvělé lampy skvostných besed milejší, nežli slunce a hvězdy, zelenost niv a pestré květiny luční mu nijakž nenahradily pohodlí

saloních koberců. Ani pahorky a lesy obzorní, ani blízké stříbopěnné potoky, ani poledni lesk slunce, v povzdálných vodách jezerních se zhlížícího, nepovzbudil pozornost jeho, jenom kočár rychle v oustrety jim přijíždějící byl tak šťastný, že Viktor z povzdálí již na něm očima ulpěl.

Kočár ten byl též krytý. Osoba v něm sedící schvalně se v koutek stlačila, by nepoznána zůstala; ale Viktor poznal komorníka dobře, nic mu však na něm nezáleželo. Přesvědčiv se tento asi, že práce jeho na ten čas v Praze vykonána, navracel se na venek ku své velitelce.

Hedvika se zatím ubytovala v témž pokoji, z něhož byla vyjela. Uzavřela se docela a nikdo neměl k ní přístupu kromě Marie. Podivín tam několikráte marně se hlásil; zůstalo proň uzavřeno, až po několika dnech předsevzav si rozhodný krok učiniti, našel byt prázdný. Kam se odstěhovala, nikdo nevěděl, leč Marie, a ta hrajíc nyní na prozřetelnou a stavíc se hněvivou nemluvila.

Na všecky ale dopisy, jež Podivín Artu-

rovi psal od těch dob, co Hedvika na zlou cestu se byla vydala, nedostal od Artura žádné odpovědi, a jakž koliv jej to bolelo, neuznal za hodno vnucovati se a opět psáti. Takž se zase roztrhla pásma, před nedávnem spředená, a život jeho zevnější obyčejným způsobem ubíhal.

Ne tak život jeho duševní!

Zponenáhla se dopídiv všeho, čeho jen dopíditi se možno mu bylo, nezanechal nikdy zvyklých přemítání o zjevech životních, s nimiž se potkával. Z počátku jej pud jakýs srdečný k účastenství pobízel, později však došel ku přesvědčení, že nejlíp pochodí ten, kdo nehasí, kde ho nepálí a v slušné vzdálenosti, se držel.

Nelibost, v jakéž Marii již ode dávna měl, vzrostla k pravému zošklivení si této ženy, takže se jí docela vyhýbal a každého i náhodného přiblížení k ní se chránil. Leč v rozumu svém valně obohacena se poznával, a zárodky tuhosti v srdci jeho vzrostly a mnohými zkušenostmi posily nabývaly. Nedůvěra

v lidi vůbec v něm až příliš se zmohla, takže málo scházelo k úplnému povržení lidským pokolením.

Dvé jen osob ještě poslední jiskry přítulnosti v něm udržovalo, otec Drobný a Lidmila, která vždy tichá, pracovitá a pokorná na každé pokynutí jeho dbala, a slovům jeho jako zákonům naslouchala. Zde Podivín s nevyrovnanou se potkal láskou a s oddaností neobmezenou. — Zde bylo jediného místa pro city jeho, jež před celým ostatním světem uzavříti si předsevzal. Neměl přítele, nehledal známých, žil docela pro sebe, svým knihám a své lásce. Pilnost jeho byla nevšední a velmi mu prospěla. Došel i důstojenství doktorského a pomýšlel na to, zjednati si samostatnosti a oženiti se. Drobný byl s tím spokojen, ba blažen tím, že milé jeho dítě v tak poctivé ruce se dostane; Marie se ptáti neuznal Podivín za potřebné.

Lidmila posud s matkou svou docela slušně vycházela. Chovajíc pro ni dětskou lásku a poslušenství, konala v tichosti všecky domácí

práce. Marii zbývalo takměř jen rozkazovati a dohlížeti.

Marie zase na Lidmilu pranic nedržela, majíc ji za hloupou a k sprosté práci zrozenou. Nevážila si jí už pro otce tak, jako první své dcery, v níž ovšem zárodky něčeho vyššího viděla, skvělou budoucnost jí přičítajíc.

Avšak budoucnost se měnila v přítomnost, a nic skvělého s ní nepřicházelo. Hedvika žila s Hugonem a uměla jej nade vše očekávámí dlouho k sobě poutati; avšak mohlot se státi, že Hugo jí dnes neb zejtra výhost dá, aneb, aby se všelikých mrzustostí sprostil, odjede, nezanechaje po sobě ani památky.

Takovéto myšlénky se Marii konečně samy nabízely, když viděla, že se Hugo k ženění nemá, jakž v slepotě své se domýšlela, a že štědrost jeho není tak vydatná, jak z počátku se jevila a kterak že vždy zůstane, očekávala.

Tu zaslechla od svého manžela, že Lidmila se co nevidět státi má ženou Podivínovou, že tento již o dovolení žádal, ba že již i byt najal a vše potřebné uchystal.

„Rovná, poctivá cesta," doložil Drobný, „vede předce k lepšímu cíli, nežli okliky a neskromné vyjížďky do modra. Kdyby si byla Hedvika řádného člověka hleděla a ne těch hejskův, mohla jasněji v budoucnost hleděti, nežli takto. Moje slova ale byla marná. Lituji jen, že jsem v zaslepené netečnosti neupo-slechl Podivína, když mi radil, abych tu novou známost netrpěl a otcovským svým právem proti tomu zakročil. Nepadne však žal a kletba její na mou hlavu! Padne na ty, kteří ji k tomu pobídli."

To byla těžká slova a Marie celou jejich váhu pocítila. Pravda jejich nejvíce ji mrzela,

Neméně se jí protivilo to, že opovržená popelka její co nevidět váženou paní se stane a milovaná, k něčemu vyššímu povolaná Hedvika vždy při starém zůstává; a ještě jiná věc jí na srdci ležela. Kdo nyní zastávati bude domácí práce? Posud Lidmila všecko s vzornou pilností vykonávala; jak bude bez ní? Na služebnou v domě nestačil již výdělek Drobného, jemuž vůbec od nějakých časů se vždy hůře

vedlo. Síly mu ucházely a již mu i zrak nechtěl dobře sloužiti. Marie uznávala, že na Lidmile ztratí pracující ruce v domě, bez kterých jí nic nezbude než — aby pak sama se k práci měla, což jí ale nechutnalo. Litovala nyní, že se svými penězi tak špatně hospodařila, pozbyvši jak nabyla, neboť drahé šaty, jichž si nakoupila, byly obnošeny — hledělat jen na pěkné netrvanlivé látky — ostatní všelijak se promlsalo a promarnilo.

Nejhorší ze všeho ale bylo, že u Hedviky nenalézala pražádného souhlasu a žádné podpory. Hedvika od těch dob, co se Artura odřekla, byla celá zjinačena, jako světu odumřelá. Nikdo zajisté nepoznával nízkost a nejistotu postavení jejího tak jasně a úplně, jako ona sama, a bylo jí při tom tím hůře, čím osamělejší stála se svými pocity, s sežírajícím zármutkem svým.

Nebylo také, komu by se s tím svěřila. Otce se ostýchala, a majíc ho vůbec za slabého nedůvěřovala se, žeby jí statečnou býti mohl

podporou. Lásky i vážnosti k matce docela pozbyla od těch dob, co se jí sobecká povaha její vysvětlila; neboť Marie od času k času se prozrazovala, takže z jednotlivostí těch si Hedvika snadno sestaviti mohla celek pletich, v jakéž Marie se byla spustila.

Jenom jeden člověk žil, v něhož by byla všecku důvěru svou složila; avšak on snad byl jediný, jehož přísného, spravedlivého hledu a slova se bála. Ten však, který se nejúlisněji k ní choval, byl jí nejprotivnější — totiž Viktor, neboť poznala podrývající, úskočnou povahu jeho.

Jedna předce blahoplodná stopa známosti s Arturem se v ní živě udržela, totiž že si zalíbila čítati knihy a takž alespoň jedno útočiště v tísních svých nalezla.

Když Marie přišla a s neutajenou závistí ji zpravila o blízké první ohlášce Lidmilině, odložila Hedvika knihu a pravila ruce sepnouc: „Bohu díky! tedy aspoň ona bude šťastná!“

Marie očekávala docela jinou odpověď; resignací Hedvičina jí byla sůl v očích.

„Bude šťastná! bude šťastná!“ zvolala hněvivě; „a ty? což tobě něco schází? či nemáš žádné výhlídky? Však já ještě dnes s Hugonem promluvím!“

Podivné jakés usmání, které Marii nad míru popudilo, bylo jedinou odpovědí Hedvičinou.

„Co jest to?“ zvolala Marie. „Tyť děláš, jakobys matku neznala a nevěděla, co jsem pro tebe od muže zkusila a co pro tebe jsem učinila? Co z toho teď mám? Ten Hugo se na mne kouká, jakoby chtěl říci: klid se! a ty zase děláš, jakobys byla již nějakou milostpaní baronkou, a děláš se slovy drahotu! Nevídáno! ať se ti ten tvůj prázdný přepych nerozpadne!“

K večeru přišel Hugo, lokaj za ním nesl jakýs balík pod paždím, jejž Hugo od něho vzal a na blízkou stolici hodil. Lokaj odešel. Hugo se jevil dnes jaksi veselejším, nežli po dlouhý čas před tím. Žertoval s Hedvikou, u níž však šprýmy jeho ohlasu nenašly; obrátil se pak k Marii, jíž to zase velmi lahodilo.

Marie začala o Lidmilině svatbě. Hugo

si toho hrubě nevšímal. Pak uchopivši se příležitosti, pravila:

„Kdypak asi Hedvika bude tak šťastná?“

„Hedvika? aj — má ženicha? totiž takového ženicha, který se opravdu ženiti chce?“ prohodil Hugo s jasnou, usměvavou tváří.

Marie to vzala za žert a odpověděla:

„Ovšem, a jakého! Což si může příjemnějšího přáti, nežli jste vy?“

„Hahaha! já!? — tot jste dnes v šťastném rozmaru! Já se mám ženiti? opravdu, skutečně, jak se říká podle zákona a formy ženiti? Kdy pak by mi takového něco napadlo? Z takovýchto plánů jsem už zase vyrostl; nechme fantastických výletů a přidržme se skutečnosti. Zde jsem vám přinesl dva perské šály, jeden jak druhý, stejné velikosti i ceny. Stál mne každý osmdesát zlatých, budete spokojeny.“

Marie hned přiskočila a šály rozbalila; Hedvika si jich ani nevšimla.

Bylyť to dva velekrásné exempláry, jenže Marie nevěděla, sluší-li tak drahý kus oděvu, kdežto ostatní počalo býti chatrné.

„Ah!“ zvolala dobrým nápadem rozjařena, „víš, co s tím krásným šátkem učiním? Dám jej Lidmile co svatební dar!“

„Nikoliv, jen si ho nech; já jí dám svůj, mámť jich bez toho více.“

„Šlechetný to boj!“ pravil Hugo ruce si mna; „za to vás potěším neméně šlechetným rozhodnutím: nechte si každá své a já koupím neznámé nevěstě šál, stěmito nejen docela stejný, ale, smímli se opovážiti, i nové svatební šaty. Jsme právě při penězích, můžeme se na něco odvážiti.“

Hedvikou tato velkomyslnost Hugonova pranic nepohnula, zůstala chladná jako dříve a hleděla do knížky; avšak nyní nečtla. Hugonovo ousměšné vyjádření se o ženění nebylo jí sice nic nového, neočekávaného; leč probudilo právě nyní mysl její a podalo jí nových látek k přemítání.

„Hedvika študuje,“ pravil Hugo; „nechci jí překážeti. Snad nás co nevidět nějakým ženským divadlem překvapí, neboť jináče nepochopuji, k čemu by se neustále s těmi theatrál-

nimi věcmi obírala. Půjdu raději pro slíbené šaty; přála by si snad Hedvika také ještě nějaké?“

„Ne, ne!“ odpověděla tato krátce, ale mžikem jako by jí zase jiná byla napadla, zvolala: „Ano, přineste jen, čím víc tím líp.“

Hugo odešel.

„Již mne to všecko mrzí!“ pravil cestou, s Viktorem se náhodou potkav. „Jest už svrchovaný čas, abych od té Hedviky upustil, sic se dlouhou chvílí umučím, a to nadarmo, bez žádoucího prospěchu.“

„Však se ti každý diví, kdes tolik trpělivosti nabral!“

„Kdybych také měl jen kde peněz nabrati na ty neustálé nepotřebné potřeby! Co myslíš, Viktore, stojí ta Lidmila za drahé šaty?“

Viktora pronikla myšlénka právě bleskem.

„Ano,“ pravil, „stála by i za více! Kdybys ji jen viděl! jest to dítě, že by se člověk zbláznil láskou a toužením!“

Popisoval mu pak Lidmilu nejživějšími barvami.

„Nebylo by možná ji aspoň viděti?“

„Nic snadnějšího. Jen překvap paní Drobnou a kup jí také na pěkné hedbávné šaty a nějaký šperk, abys ji navnadil; všecko je možné na světě tomu, kdo chce!“

V.

V.

Podivín uznal, že bude pro něho i pro Lidmilu nejprospěšněji, když se zamýšleným sňatkem si pospíší. Tím nejen že k uspořádání své vlastní domácnosti konečně rázem přikročiti se mu umožní, alebrž jiným nepříležitostem se konec učiní. Hlavní úmysl při tom měla Lidmila, že konečně na vždy zprostí se matčina vlivu i svévole.

Lidmila měla mnoho po otci do sebe. Byla příliš měkká, takořka slabá a odporu neschopna. Podivín skrz na skrz Marii prohlídnuv, přesvědčil se, že i pračisté nevěstě jeho se strany pletich Mariiných tak dlouho nebezpečenství hrozí a hroziti bude, pokud matka vládne povolnou povahou její.

K neustálému bedlivému střežení vyvolené své nezbývalo mu dostatečného času. Nedůvěřivě prohlížel a skoumal každý poměr, i v nepatrných slovech hledal zřídla nejasná, a nedopídil se posud ničeho, coby na Lidmilu byť i nejmenší stín bylo vrhnouti mohlo. Proto pro všecko bylo tolikerých možností, jichž se dohlídati nemohl, že se co den obával kroků neslušných. Postavení jeho ve společenském životě bylo dosti příjemné i nadějné. Co povážlivý důmyslný lékař si krátkým časem vydobyl veliké důvěry a pěkných příjmů. Od nějakých časů se také do vlastního příbytku přestěhoval, kamž Lidmila jej v krátku následovati měla, a to zvláště ho hryzlo, že mu až do toho času takměř z očí vyšla a zcela jen matce pozůstavena byla. Na Drobného nebylo možno se spolehnouti; ten již po měsíce churavěl a stával se vždy uzavřenějším a netečnějším. Bral-li si minulost k srdci, či ho přítomnost tísnila čili budoucnosti se obával, aneb všecko dohromady mu jasnosti duše nedopřálo? kdož to mohl věděti? On sám nikomu se nesvěřil.

Tak se stalo, že dříve, nežli Marie o tom zvěděla, ohlášky se odbyly a Podivín jednoho večera požádal Drobného, aby na příští den co svědek v chrámu Páně se dostavil. Lidmile před tím co nejpřísněji byl zakázal, aby se doma o tom nezmínila, až on sám se projeví.

Marie se již po dlouhý čas jen málo doma zdržovala. Někdy ráno odešla a teprv na večer se navrátila. Zaměstnávala se u Hedviky šitím šatů. Domýšlela se, že do sňatku as několik neděl ještě uběhne. Líbilo se jí také u Hedviky lépe nežli doma. Bylo tam klidněji a nádherněji, a ačkoliv Hedvika patrně mlčeliva byla a do sebe obrácena, choval se zase Hugo od nějakých časů zvláštně přítulně k paní Drobné, což jí nemálo vnadilo a lichotilo.

Zvěděvši, že sňatek již na příští den ustanoven jest, byla jako bleskem omráčena. Překvapení takové ji na nejvýš urazilo. Nalezala v něm nedostatek lásky se strany dceřiny a vážnosti se strany nastávajícího zetě. Přemohla se však a jevila poněkud potěšení; nezdržíc se ale dlouho, běžela k Hedvice s tou

zprávou. — Hedvika zbledla! — Ne snad závistí, alebrž bolestným citem na váhu položíc *své* postavení vedle Lidmilina. Bylby to snad večer před *jejím* sňatkem býval!

Bylať však tolikerými zkušenostmi utužena, že aspoň na chvíli vše v sobě udusiti uměla, co v ní tak mocně zabouřilo.

Šaty byly na štěstí již ušity. Přiložila k nim nějaký dárek pro sestru a několik srdečných řádků.

Lidmila ji nebyla již dávno navštívila, Podivín jí to dokonce zapověděl, a Hedvika sama uznala spravedlnost jeho ustanovení. Známo jí též bylo, že Podivín sňatek svůj doccla v tichosti odbyti zamýšlel. Nikdo nebyl zván, žádné hostiny, žádného veselí nepřipustil. I s tím byla Marie na nejvýš nespokojena, ale Lidmila tomu byla povděčna. Nemilovalať hluk, a nejmilejší jí bylo, když pozornosti lidí ušla. A jako Lidmila, tak i Hedvika velikou v tom nalezala útěchu, že sňatek jen ve vší tichosti se odbude. Což by si lidé při zasnoubení

mladší sestry nezpomněli na starší? Jakých by tu bylo řečí!

Tomu se aspoň šťastně vyhnulo. Matka vzala šaty a dárky, jež jmenem Hedviky Lidmile odevzdati měla, a odešla. Byla ještě jako potřeštěná a nelze jí bylo si mysl srovnati. Právě u domu ji potkal Hugo. Nikdy před tím se nesnížil tak, aby paní Drobnou vyprovázel; dnes mu byla cesta příliš krátká. Mělit si as mnoho co vypravovati!

Hedvika byla sama doma, a samotnost ji nyní nad míru blažila. Bolesti dávno dušené se v ní znova zbudily, pocity hrozné srdce jí rozrývaly! Byloť jí v chvílích těchto hůře, nežli kdy před tím, a byla by snad zoufalosti podlehla, kdyby ji jedna jasná myšlénka byla nad útoní nedržela. Tak si aspoň ulevila pláčem, a upevnila v sobě předsevzetí, jež od nějakých časů v mysli přechovávala a pěstovala.

Ano, jedna myšlénka ji před zoufalstvím chránila!

Jaká to úleva bloudícímu cestovateli, když v pustých temnotách na vzdáleném nebi kdes

mráček se rozstoupí a jasná hvězdička úzkým otvorem prokmitne! Otvor se šíří, světýlka se množí — snad pak i luna se objeví a temnou dráhu jeho vyjasní!

A takovou hvězdou jest kmit naděje všem zoufalým. Člověk není ztracen, pokud ještě myšlénky se uchopiti může, která východ mu slibuje z bludiště. Chopí se jí jako nitky a hledaje pravé cesty stoupá a stoupá, až jasnějšího kruhu se dopídí.

Hedvika se chopila takové nitky. Byloť ještě snad daleko do toho, k čemu zaměřovala; dosti však na tom, že se dopídila cestky, po kteréž kráčeti si pevně předsevzala. Trpké zkušenosti nedaly jí příliš zhrdnouti, nepředstavovala si příliš skvělé výsledky svého záměru, uspokojovala se v mysli skromným třeba postavením na zamyšlené dráze, jen když k samostatnosti dojíti lze jí bylo. Nebylo ovšem, komu by se svěřila, s kým by se o tom poraditi mohla, avšak i zde si věděla pomoci.

Předsevzala si totiž, že bude Podivínovi psáti, že mu list sice hned neodešle, ale hned

že ho napíše, pokud vřelé naladění ji k tomu popouzelo.

Druhého dne ráno stalo se, jak Podivín byl ustanovil. O sedmé hodině se stala Lidmila jeho manželkou a nevrátila se více k rodičům. Rozloučení její s otcem bylo tak vřelé a bolestné, jako chladné s matkou. Marie se nijakž vpraviti nemohla v myšlénku, že s Lidmilou i domácí služky pozbude. Bylať to vedle jiných její největší bolest. Ostatně se chovala k Podivínovi tak potutelně a k dceři své s tak patrnou úlisností, že ostrozraký Podivín ženu svou, zajisté ne z předsudku, co možná nejbedlivěji před Marií střežiti si předsevzal.

Maje jinak dosti pohnutek, předce ani nevěděl, jaké právě nyní obzvláštní k tomu měl příčiny.

Několik neděl v tichosti uplynulo. Podivín byl šťastný a počal se s životem smiřovati, čelo jeho se jasnilo a nepřihodilo se nic, co by domácí blaženství novomanželův bylo rušilo. Lidmila se docela v způsoby jeho vpravila a

slabostí jeho šetřila. O Hedvice nebylo nikdy řeči mezi nimi, vůbec celá minulost byla jako utonulá, jakoby jí pro ně nikdy nebylo bývalo.

Marie zřídka kdy se ukázala. Bylo jí odporno na srovnalý, spokojený život nemilované dcery hleděti. Od těch dob, co Lidmila domov opustila, uhnízdila se pravá nenávist proti ní v srdci matčině. Vše jí bylo u Lidmily protivné, i skromnost i ctnost její. Napadlo jí, že to všecko pouhé přetvařování. Zpomněla si, že Lidmila již z mládí se obzvláštní potutelností vyznamenávala. Což jiného byla její tajná láska k Podivínovi? A což jiného bylo to úmyslné zamlčování svatebního dne, až takměř na několik hodin před sňatkem? Kdo schopen jest se přetvařovati jednou, ten toho i po druhé, ba vždycky schopen jest. Tak Marie rozumovala. Nejvíce ji mrzelo, že nenalezla klíče k srdci dcery své, že tato manžela co boha se držíc, ani jasného ani trudného rozmaru jejího si nevšímala, vždy tichou a skromnou, ale nepřístupnou dcerou zůstávajíc.

Jednoho dne obdržel Podivín list od Hed-

viky, jehož obsah jej zvláště dojal. Podal jej Lidmile a pravil:

„Přečti si, co zde stojí, a řekni mi pak, co o tom soudíš?“

Byloť to ponejprv, co mezi nimi na Hedviku řeč došla.

„Jest tomu již tak dávno, tak dávno! že úplně přesvědčena jsem o vytracení-se nelibých příhod minulých z mysli Vaší, ba že mi skoro jest se obávati i vyhlazení jmena mého z paměti Vaší! — Šťastný však život, jakýž milovaná sestra má po boku Vašem vede, jest mi rukojemstvím, že srdce Vaše přístupnější jest, nežli mysl vaše bývala, a že neodepřete *poslední* snad žádost nešťastné švegruše své, která podivnou mlhou obklíčená a žalostnými okolnostmi štěsněná k Vám jakožto jedinému příteli se utíká, který ji po rozkotání všeho světa, jejž svým nazývati směla, ještě zbývá. Byt jste mi i srdcem svým již ode dávna byl přítelem býti přestal, zůstal jste jím předce rozumem svým, a k tomuto rozumu Vašemu přímému, přísnému a spravedlivému se obracím

o radu jej žádajíc v případnosti pro život můj nejdůležitější. Jsem tak osamělá a podstatných vodítek prosta, že se mi ani při poctivém snažení o věc rozumnou a okolnostem mým přiměřenou bez přátelské porady obezříti nelze. Budeť to as poslední rozmluva naše, neodepřete-li mně jí, a přijdete-li. Příští týden bude bál u... Pamětnéť to pro mne místo, — chci jej ještě jednou spatřiti. Hugo slíbil, že mne tam dovede. Bylať bych tomu velmi povděčna, kdyby i Lidmila přišla s Vámi, bych ji ještě jednou spatřila a na sestřině srdci si oddechla. Kdož ví, zdali se pak ještě kdy sejdeme, ba zdali se vůbec kdy uhlídáme! — Tam bych s Vámi ráda promluvila a o záměrech svých pevných, ale počestných se s Vámi poradila. Že se mnou tak, jak jest, zůstati nemůže, o tom, tuším, netřeba Vás přesvědčovati. Chci tedy s Vámi o budoucnosti své promluviti, a možná, že se mi i povede aspoň v některé části se ospravedlniti před Vámi a některá nedorozumění osvětliti, která černějším stínem mne poskvr-

niti s to byla, nežli jsem v skutku zaslu-
hovala. Hedvika.“

„Ubohá Hedvika!“ pravila Lidmila z hlu-
bokosti srdce si povzdechnouc. „Nepokojná mysl
její od věci k věci ji pohání a nikde nenalezá
uspokojení a poklidu. Kam ubohá asi opět
zaměřuje? Měl bys, Podivínku, předce tak
laskav býti a radou svou jí přispěti.“

„Kam asi opět zaměřuje?“ odpověděl Po-
divín; „což nemáš žádného tušení? neprojevila
se matka o ničem?“

„Matinka o ní již nemluví jako jindy; a
když řeč na Hedviku přijde, dělá jí vždy jen
výčitky. Nevím věru, čím se Hedvika proti
ní prohřešila. Vyčítá jí, že je netečná a nevděčná
a že vždy jen v knihách leží.“

„Hedvika v knihách?“

„Ano; známost s Arturem prý ji k tomu
přivedla.“

„Toť neočekávaná výhoda pro ni! Snad
na lepší dopadla myšlénku, nežli jaké posud v
ní vznikaly. Podle dopisu jejího bych se také

skutečně domýšlel, že rozumem pokročila. Budsi tedy! Učiníme jí ještě jednou po vůli.“

Podivín byl muž — co slíbil, to také splnil; pročež se v určitý večer s Lidmilou na ustanoveném místě dostavil.

Bylo tam, jak vždy bývalo; tentýž chudý lesk, tentýž druh lidí, totéž jich hemžení a se pohybování.

Lidmila po boku manžela svého zbudila pozornost všech mužských i ženských. Mohlo se o ní říci, že září krásou a zjevnou něžností svou.

Hedvika tam ještě nebyla, za to ale tam byl Hugo, Viktor a někteří soudruhové jejich, dle způsobů svých nenuceně se bavíce.

„Ejhle, Lidmila!“ pravil Viktor a Hugo zůstal jako zkamenělý. Bažilť příliš dlouho poznati ji, aby chvíle tato ho nebyla zvláště dojala. Jakkoliv Viktor mu ji byl vyličoval, tak půvabnou si ji předce Viktor nepředstavoval. Všecka vášeň jeho se v něm probudila, celá duše jeho v této chvíli na ní ulpěla. Bylť tomu nyní velmi povděčen, že Hedvika přijíti

slibila, neboť jejím toliko prostřednictvím bylo mu možno k Lidmile se přiblížiti.

Později přišla i Hedvika. Přišla sama, čehož si tam nikdo nevšímal, neboť tam bylo sotva jedné slečinky, která by aspoň až na tento stupeň emancipací ženské byla nepokročila. Avšak nikdo by byl v nynější Hedvice nepoznal bývalou královnu těchto tanečních zábav. Pozbyvši valné části bývalých svých půvabův, nedbala ani o toiletní náhradu jejich, a prostě jsouc oděna ani obdiv ani závist nebudila. Nikdo si jí nevšímal, a byl-li tam kdo z bývalých časů, ten ji zajisté nepoznal. Tak patrně se byla mezi tím změnila. Podivín sám trnul, když ji spatřil. Tvářnost její byla velmi ztrápená, oči vpadlé a takměř beze všeho lesku; bývalá patrná hrdost její ucouvla zamyšlenosti.

Hned jak vstoupila, ustranila se do stinného výklenku, nevšímajíc si nikoho, jakož si jí nikdo, ani Hugo nevšímal, kromě Viktora, jehož tajná náruživost nejen že posud nezanikla, alebrž novými vždy plameny se oživovala.

Prohnaný však člověk tento trpělivě čekal na chvíli příhodnou.

Tohoto večera mocně pokročiti doufal; omýlil se však, nenalezl k Hedvice přístupu.

Nejprv k ní přikročila Lidmila, a bylo to vřelé, srdečné sejití sester. Pak Podivín opodál stoje přikročil a s Hedvikou se rozhovořil. Byl skutečně překvapen, neboť nová duše vyzírala z Hedvičiných slov. Nové zájmy se mu objevily, nové názory do života a povahy lidské mu hovor podivné té ženské poskytoval.

Zapomněl na vše jiné. Hudba hrála, přišel kdosi vyprositi Lidmilu k tanci; Podivín svolil.

„Bav se, mé dítě, dle libosti! vždyť jsem tě sem vedl proto, abys večer vesele strávila!“ pravil Podivín k Lidmile.

„Zač jste mne as považoval, zvěděv, že jsem se Hugonovi v náruč vrhla?“ chopila se Hedvika po krátké přestávce zase slova.

Podivín pokrčiv rameny neodpověděl.

„Rozumím vám,“ mluvila dále; „ale slyšte, kterak se mi vedlo a co mě k tomu přimělo!

Vypravovala mu pak vše, co venku prožila od prvního do posledního.

„Cokoliv jsem učinila, stalo se jedině s tím čistým úmyslem, abych Artura zprostila pout jemu škodných, abych se nedala milující jej Renatou velkomyslností překonati. Úmysl můj při tom byl dobrý. Vina má byla jen ta, že jsem se domů nevrátila a zvyklému pohodlí přednost dala, kde čest a povinnost mne jinam volaly. O minulosti však se nehádejme. Není jí pro mne, ba ani přítomnosti. Používám této jen k přípravám na budoucí dráhu svou. Kdež bych se byla nabrala síly při Hugonovi setrvati, ba všeho, nač jen obraznost má mne poukazovala, vynakládati, aby on při mně setrval tak dlouho, až se cíle dopídím? — Na čele vám čtu, že jste as dychtiv, cíl můj poznati. Jest to věc velmi prostá a nepatrná — zamýšlím vystoupiti na divadle.“

„Jakže? na divadle?“

„Ano, ne však co zpěvačka, alebrž možná-

li co tragická herečka. Divno jestit, že někdy jedno slovo náhodou prohozené jako símě se v mysli ukotví a celé řady myšlének zbudí. Tak se vedlo i mně. Předčítala jsem Arturovi jednou, a nevím, zda-li to mou zásluhou čili naladěním jeho, že povstal, mne obejmul a pravil: „Ty znamenitě přednášíš, Hedviko; celá povaha tvá i zvuk hlasu i postava — vše k divadlu tě poukazuje.“ — Tenkráte jsem se tomu usmála, ode dne ke dni se však myšlénka tato vždy zase ke mně vracela. Chopila jsem se jí potom vší silou ducha a počala se připravovati. Že jsem nezůstala při pouhém přání, o tom vás list tento přesvědčí.“

Podala mu psaní z Kolína nad Rýnem od ředitele divadla.

„Nabídla jsem se, a jak dopis tento vám dosvědčí, přijalo se nabídnutí mé. V několika dnech odjedu. Nyní mi jen poraďte, jakých pak studií si hleděti mám, abych postupně k vyšší dokonalosti se povznášela. Hugo neví o ničem a nepotřebuje také věděti dříve, pokud

neodjedu. — Od těch dob, co jsem se na něčem ustanovila, co mne k samostatnosti uvede, neopovrhla jsem nižádným darem jeho, — a hospodařila jsem, ba lakotila, abych hned z počátku nepotkala se s nedostatky, jakéž by mi překážely na cestě nově nastoupené.“

Širokét to pole ku prodloužení rozmluvy se jim otevřelo. Hodina po hodině ubíhala, a teprv dlouho po půlnoci se dostavila Lidmila, pobízejíc Podivína k navrácení-se domů.

Byla jaksi rozčilena, nepokojná, jako zděšená, což manžel její tanci přičítal.

„Což se ti zde již pranic nelíbí?“ tázal se Podivín s laskavým pohledem.

Lidmila neodpověděvši k manželu se posadila a jako poplašená holubice k němu se přitulila, nehnouc se více od něho.

Zponenáhla teprv, když v rozprávce se zúčastnila a záměr sestřin se jí vyjasnil, zas se upokojovala.

Když pak domů se vraceli, byla Lidmila velmi zamyšlena.

„Tys ospalá, Lidmilo? To jest tím, má drahá, když člověk přivykne přísnému pořádku. Neškodí jednou z povšedního kruhu vystoupiti.“

VI.

Lidmila nebyla ospalá, jak Podivín se domýšlel, ani tancem rozehřatá; alebrž znepokojena dotíravými slovy, ba urážlivými návrhy Hugonovými.

Hugo a Viktor se k ní z počátku měli velmi dvorně a způsobně. Viktor zvláště měl Hugona k tomu, aby příležitosti použil a rozhodné kroky učinil. Domýšlel se, bude-li to dlouho trvati, že Podivín manželku pod ochranu vezme a on že bude moci, jak si to již dávno přál, s Hedvikou promluviti.

Ale Podivín si nevšímal, co se v sále dělo, a Hugo postupoval řečmi vždy dál a dále. Lidmila světa jsouc nezkušena, za neslušné považovala odvrátiti se od svůdce a odejíti.

Konečně však, ustrašena dotíravými slovy jeho, předce se vzmužila, a bylo jí, když vedle manžela seděla, jakoby z drápů jestřábových byla vyvázla.

Diviti se tedy nelze, že byla velmi znepokojena. Nejvíce ale ji skličovalo, že tajemství v sobě přechovává, tajemství, s jakýmž se manželu svěřiti ostýchala. Některou chvílí ji to skličovalo a jako centy na prsou leželo, pak ale jí zase napadlo: Snad to byl jen tak bálový žert! Snad ten člověk již ráno o tom nic nevěděl, byv třeba podnapilý! Nač to obnovovati? Snadnoť by z toho povstati mohly největší mrzutosti!

Mlčela tedy. Ale od času k času přicházely dopisy, vždy dotíravější, vždy náruživější. Viktor je psal ve jmenu Hugonově a na jeho pobízení; neboť Viktor byl v peře zběhlejší.

Tak se množil Lidmilin strach a nejistota se jí zmocňovala. Bylať sebe tak málomocna, že ty listy ani nezničila, v nepochopitelném vèru zmatku mysli své. Konečně ale, když navzdor tomu, že ani neodpověděla, ani žádného k sobě

nepřipouštěla, ba ani z domu nevycházela, leda po boku manžela svého, a dopisy neustále se množily, předsevzala si Lidmila předložiti je manželu, nechť z toho pro písaře pojde cokoli. Hedvika byla právě odjela a nebylo tedy Lidmile nikoho šetřiti.

Avšak, pohříchu, váhala a ode dne ke dni to odkládala, a když konečně po celý týden žádný nový dopis ji neznepokojil, zanechala toho docela, jsouc ráda, že celá ta věc bez mrzutosti a nepříjemných výstupů se skončila.

Ano, Hedvika odjela, a jediný Podivín věděl kam. Přispěl jí radou a pomocí, takže šťastně do Kolína Rýnského se dostala k nastoupení nové své dráhy.

Hugonovi zůstavila jen chladný tento lístek:

„Přesvědčena jsouc, že odloučením se od Vás nejvřelejší Vaše přání vyplním, nemíním déle Vám překážeti a přeji Vám všeho štěstí a vší rozmanitosti života. Hedvika.“

Hugo zuřil, když tento lístek přečetl. Mrzelo ho při tom, že ona sama odešla; do-

mníval se, že se mu každý vysměje, neboť nic na světě nemrzívá hejsky jeho druhu, jako když v světle hlouposti před světem se objeví.

Neméně rozčilen byl též Viktor, neboť on zajisté už měl všecko tak hezky zavedeno, že v nejkratším čase Hedviku si nakloniti doufal. Náruživost jeho neustále drážděná, neustále na ohnisku zdivočilé fantasie rozpalovaná byla na nejvyšší stupeň vzrostla — a nyní bylo po všem veta!

Ale ještě více překvapena byla Marie. Hedvika uprchla, nepozůstavivši po sobě ani památky. Co si nyní počíti měla Marie? U Podivína nebylo místa pro ni, Hedviky zde nebylo, Hugo v prvním nakvašení, majíc Marii v zlém podezření, surově ji odbyl, ba i oulisný jindy Viktor urážlivým slovem ji ranil; co měla tedy počíti?

Nezbývalo jí nic, nežli doma seděti, doma, kde se jí vše hnusilo, i muž její, i to nářadí i ten sprostý nízký příbytek!

Co však počíti? Nebyloť jinde již místa

pro ni. Snášela trpce, co snášeti musela; aby však ku snášení síly nabyla, počala *píti*.

Bylať už ode dávna milovnice ostrých nápojů. Avšak posud jí bylo dopřáno španělského a francouského vína, rozličných drahých nápojů a jiných vzácných lihovin. Na místo jejich nastoupila nyní obyčejná pálenka.

Několik dní po uprchnutí Hedviky pravil Viktor k Hugonovi:

„Tys předce jen špatný inkvisitor, neboť jsi ještě ani neprohledal tu síň a ty ouložky a všecky kouty její klícky. Byltě by v tom ďas, aby se aspoň nějaká stopa po ní nenašla!“

„Máš pravdu! ode mne to však nežádej; chceš-li, hledej sám.“

A Viktor hledal; prohledal všecko — avšak nadarmo.

Mrzutě se posadiv, přehlížel ještě jednou celý pokoj, zda-li by někde něco byl nepřehlédnul. Očima se dotknul i kamen. Ne žeby snad byl doufal něčeho se tam dopíditi, alebrž aby, když všecko proslídil, i toto místečko

své části došlo — otevřel dvířka — a hle — smačkané tam papírky!

Hedvika mívala zvyk, úryvky, nedokončená psaní, vůbec všecky nepotřebné papíry do kamen házeti. Když se jich tam nahromadilo, zapálila je. Nebylo jich tam ještě mnoho, zůstaly nespáleny.

Hle, tu byla celá polovice dopisu k Podivínovi, tu jiný začatý list jakémus divadelnímu řediteli, tu i výpisky z divadelních her, úryvky z ženských rolí — Viktor stál jako omámený!

„Tu to máme!“ pravil. „Nech mne blesk zničí, neměl-li jsem toho mastičkáře v podezření! Viz, Hugo, tu to stojí černé na bílém — psaní jemu — pozvání na poradu a tak dále. Tomu to dlužni nezůstanem!“

„Kdyby ta jeho žena jen nebyla tak hrozně ctnostná!“ odpověděl Hugo.

„Tím líp pro něho a tím hůře pro ni. Buď si taková nebo jiná, nic jí to nepomůže. Myslil bych, že bychom nyní měli nejkrásnější

příležitost — hle — hle — tu zase lístek — toť od něho:

„Milá Hedviko! Z Kolína Rýnského jsem již dostal odpověď. Vše jest v pořádku, můžete se vydati na cestu. Zůstane při Marii Stuartové — Podivín.“

Toto psaní dalo jim ledacos k přemýšlení; konečně se jím vyjasnilo, kam Hedvika se poděla, a Hugo vida, že milenka jeho mu neutekla s nějakým jiným, alebrž že divadlu se oddala, pravil:

„Věru, jsem s ní docela smířen; byloť to předce jen rozumné děvče, což i tímto krokem se dokázalo. Za to jí zůstanu vždycky přítelem, a kdyby se ke mně obrátila, najde u mne otevřený pokoj a otevřenou kasu.“

„No, ty tomu dáš! a Lidmila?“

Hugo vzdechnul. „Oh škoda! škoda, že to všecko marné!“

„Pomoz mi z Prahy, kde mě dluhy souží, abych aspoň půl roku mohl v cizině vydržeti, než se k něčemu dostanu, a já ti pomohu, po čem toužíš.“

Hugo se usmál: „Tys silnější v slibech nežli v plnění.“

„Nuže, já ti prodám svůj plán k tomu. Vyplnění nebude mou věcí, musí se všecko samo sebou vyplniti. — Což ti také právě teď na několika stech záleží! Zdědils opět po strýci, a máš již i mimo to dosti. Co ti těch několik set uškodí? Zkus to se mnou a s mým plánem.“

„Vem to ďas, tedy mluv!“ zvolal Hugo. „Jsem dychtiv, cos vymyslil a zdali to k potřebě. Dá-li se toho něco upotřebiti, dobře ti za to zaplatím.“

A Viktor mu vyložil v krátkosti celý svůj plán se všemi možnými i nutnými následky. Hugo se přesvědčil, že to plod ostrého ducha.

Viktor nelhal, když dluhy předstíral a věřitelům ujíti za nevyhnutelné uznal; hlavní však příčina, proč Prahu opustiti zamýšlel, byla Hedvika. Neměl již pokoje ani stání, byl tak naplněn žádostí a dychtěním po ní, žeby snad byl v nebezpečenství smrti se vrhl, kdyby mu bylo předvídati, že si jí tím vydobude.

Myšlénka jeho stála pevně; zamýslel pří-

mo do Kolína se odebrati a stůj co stůj k Hedvice se přidružiti. Čím se živiti, na to Viktor nikdy nepomýšlel. Od času k času se mu vždy nahodil nějaký lehkověrný dobrák, jejž Viktor pohnouti uměl k odstranění nedostatku. Co se mu zde povedlo, proč by to i jinde nešlo? Ostatně byl Viktor hráčem, jak se říká, „ze řemesla,“ a pravý umělec mezi hráči, jemuž bylo snadné pouhé dilletanty až na kůži oškubati. —

Drobný byl nebezpečně onemocněl. Marie klesala vždy hloub, ba tak hluboko, až jí nejednou smyslů zbavenou v předsíni nalezli.

Bylby tedy nebohý dobrák docela opuštěn býval, kdyby se ho Podivín se vší mocí byl neujal. Docházel tam denně několikráte a nařídil, by i Lidmila několik hodin denně u otce strávila. Jinak zjednal zkušenou starou ženu, by nemocnému posluhovala.

Jednoho dne byla Lidmila u otce. Podivín byl ještě sám doma. Tu přišel sluha jakýs s psaním — Lidmile.

Podivín váhal s otevřením listu, avšak podivné mu bylo, s kým si Lidmila dopisuje?

Otáčel list na vše strany: na pečeti stálo jmeno „Viktor.“

„Toť se jistě Hedviky týká,“ pomyslil si Podivín a otevřel list.

Četl a — trnul.

„Drahá jediná! nad život milovaná!

Když jsem Vás na bále požádal o odpověď na mé otázky, odkázala jste mne na budoucnost. Všecky listy moje zůstaly bez odpovědi. Či se bojíte svého manžela? . . .“

To byla hrozná rána, jež v Podivína udeřila. Stál zničen — smyslů zbaven. — List byl dlouhý, velmi dlouhý a každým skoro slovem znova krvácelo srdce jeho. Byloť mu vší síly potřebí, aby nesklesl. Na celém těle se třesa stolku se držel, nemoha se ubrániti nesmírné bolesti. Jedním okamžením bylo veškeré blaženství života jeho zašlapáno, všecky nitky, jež na život jej poutaly, přetrhány.

„Ne! to není možná! to podvod, to hanebný klam!“ zvolal a zotvíral všechny ouložky, aby se o klamu přesvědčil. Netřeba mu příliš dlouho hledati — našel všecky dopisy — byly

bez podpisu, avšak touž rukou psány. Uzamknuv dvéře, pročetl je. Potom vstal a odešel.

Bylo mu čerstvého vzduchu potřebí, bylo mu potřebí lidí a pohledu na hemžení jejich; bylo mu potřebí vystoupiti ze sebe, z kruhu zoufalých myšlének, jež ho drápy upírovými obklíčily.

Běhal městem, nerozpomena se na své pacienty, na Drobného, na nikoho a na nic. Jediná jeho myšlénka byla: pomstit se hanebníkovi! Vyšel pak i za město a přemítal o tom, co mu nyní činiti zbývá.

Zponenáhla se krev jeho ochlazovala, myšlénka přemohla city. Odebral se do příbytku Viktorova, tam se mu řeklo, že Viktor právě byl odjel, daleko prý — tou a tou branou.

„A byť i v kraj světa odjížděl, *mně* předce neujede!“ zvolal Podivín a odkvapil.

Lidmila mezi tím ošetřujíc otce, jemuž toho dne mnohem hůře bylo, s bolestí čekala na Podivína: byloť tak ujednáno, že u nemocného setrvá, až manžel se dostaví. Bylo jí tak ouzko, tak bolestno! Načkoliv doma po-

hlédla, vše tesklivost její rozmnožovalo. Otec byl tak nebezpečně nemocen, nepořádek v domě byl přehrozný! Marie skoro bez přetržky opilá, bída a nouze ze všech koutů vyhlížela. Při tom se cítila Lidmila matkou, a bylo jí nesmírně ouzko při pohledu na domácí tuto zpoustu. Připomínala si, jak klidně, jak pokojně zde před lety bývalo, když dobrý otec práce si hleděl, a matka, tenkráte ještě nezhýralá, o domácnost pečovala. Všecko bylo to tam! — Jediná její útěcha byl Podivín a tiché blaženství vlastní její domácnosti.

Blížilo se poledne a Podivín nepřicházel. Snad se mu něco nepřihodilo? Tak dlouho manžel její nikdy na sebe čekati nenechával! — Bylo odpoledne ba schylovalo se k večeru — Podivín nepřišel.

Nelze jí bylo déle zůstati. Otec trochu usnul. Lidmila odskočila domů. Jaký to pohled! Ouložky zotvírány, věci Podivínovy všecky tytam, jenom její šaty na místě — ale na stole — hle — tu všecky dopisy Hugonovy — vedle nich jeden — ó, ten jeden hrozný, zničující dopis Podivínův!

Zlá domněnka ho vyhnala do světa — byl to list, v němž se trpkými zoufalými slovy s Lidmilou loučil!

Omdlela a bez známky života na podlahu klesla.

V takovémto stavu ji napadla stará služka Drobného, jež přikvapila se smutnou zprávou, že otec umírá. —

Podivín zatím už byl daleko od Prahy. Zvláštní poštou pospíchal za Viktorem, jehož stopy se dopídil, a od štací k štací se poptával.

Na pomezí českém v osamotnělé lesní hospodě teprv ho dohonil.

Viktor zblednul jako stěna, když Podivín do komnaty jeho vstoupil. Věděl zajisté, že se zde o vyrovnání velkého dluhu jednati bude. Zapůjčil se dosti lehkomyslně Hugonovi, nyní přicházela odplata. Nebyl právě bázlivec, avšak vzezření Podivínovo bylo hrozné. Bylo se naditi, že součet jeho bez tuhého boje se neskončí.

„Pane, žádám od vás zadostučinění; neočekávám a nepřijímám žádné výmluvy. Mám dostatečných důkazů v rukou, a nemožno vám,

abyste lží nějakou mne od předsevzetí mého svedl. Zde jsou bambitky, volte, heslo mé jest na život a na smrt!“

Viktor se z počátku počal omlouvati, avšak se přesvědčil, že výmluvou zde neprorazí. Nezbývalo mu žádné vůle. Musel se podrobiti hroznému souboji, neboť Podivín napřáhl bambitku a pravil:

„Nepodvolíte-li se, zatřelím vás a dám se co vrah odsouditi.“

„Nuže tedy budsi!“ pravil Viktor odhodlán.

„Dříve, nežli na místo vyjedem, které jeden z nás živ neopustí, potřebí ještě nějaké maličkosti, kteréž mi co člověk zkušený neodepřete. Zaručuji se vám svou ctí: kdyby vás osud dostihl, že okamžením zprávu o tom dám, komuž koliv si žádáte, a chcete-li, učiním to před vykonaným skutkem. Totéž žádám nyní od vás. Abych byl jist, že učinit to neopominete, napište lístek, jak vám jej předpovím.“

„Mně nezáleží na nikom a nikomu na

mně,“ pravil Viktor. — „Život můj i smrt má jest výhradně mou věcí.“

„U mne jest jináče; mně zase na tom záleží, aby, padnu-li, žena má o tom zvěděla. Když bude vdovou, možná jí opět se provdati.“

Vzal pak Viktor péro do ruky a psal, jak mu Podivín předříkával, krátkou zprávu o tom, co se stalo a proč se stalo, a připojil k tomu svůj podpis.

„Tento list,“ pravil Podivín, „jakmile padnu, na nejbližší poště odevzdejte. Nezapomeňte ještě adresu.“

Viktor složil list a napsal adresu.

„Nyní to zapečeťte, neboť by vám pak na outěku třeba ani k tomu již času nezbývalo.“

Vše se stalo, jak Podivín žádal. Potom spořádal Viktor své věci a pravil:

„Padnu-li já, tedy odevzdejte vše, což mého jest, Hedvice Drobné a vyřiďte jí, co se stalo. V Kolíně Rýnském jděte na poštu a dejte si doručit list, který „*poste restante*“ mne buď již očekává, buď co nevidět tam dojde. Dovoluji vám jej otevříti a čísti.“

„Vy jedete do Kolína? — Vy víte, že tam Hedvika se zdržuje?“

„Ano, vím i více, co by vám věděti prospěšno bylo. Vy však jste se neptal, ba ani křeči mě nepřipustil. Jest domluveno mezi námi.“

Vyšli do lesa a vyhledali si přiměřeného místa.

Vyměřili kroky a postavili se. Podivín měl první ránu.

Měřil od nohou k srdci — vypálil — a Viktor padl.

Nyní teprv bylo Podivínovi, jakoby z hlubokého sna byl procitnul. Pospíchal padlému ku pomoci — poznal ale, že by vše marno bylo. Chvíli stál jako omámený. Bylo mu, jakoby ten les se kolem něho točil, jakoby ty stromy naň padaly, jakoby ty pruty houštin v prsa mu šlehaly.

Viktor nebyl ještě mrtev, ale hrozné bylo naň podívání. Nemožno bylo Podivínovi zjev tento dlouho snášeti. Počalo se v něm ozývati svědomí. Avšak zpomněl si na zrušený život

svůj — na Lidmilu — na hrob svého blaženství, a srdce mu zase ochladlo.

Tu jej pronikla myšlénka. Shýbnul se k Viktorovi a vytáhl list z náprsní kapsy. Byl to list, jímž Viktor Lidmilu zpraviti měl o Podivínově smrti.

„Ano, jsem mrtev pro svět — zůstanu i pro ni mrtvým !“

Kočár zapřažený naň v hostinci čekal. Ani mu nenapadlo dědictví po Viktorovi, jež Hedvice odevzdati měl; vsedl do kočáru a odjel co nejrychleji.

VII.

Uplynulo něco přes dvadcet let. Dlouhý to čas v životě lidském, méně než okamžení v proudu věčnosti!

Nad listovými korunkami stromů schvívalo se slunce večerní. Ozlacení obláčkové míhali se po blankytu, jako pestré sny duši lidskou obletují, až konečně s žhavými požáry na obzoru splynuli. Vlažný větřík pohrával haluzemi, bylo klidno a mírno v celém vůkolí!

Zponenáhla se plnila zahrada hostmi všeho druhu, zvláště cizími, kterýchžto se tenkráte nadobyčejně mnoho v příjemných a oblíbených lázních sešlo.

Nejzáze na východní straně zahradní, polo zakrytá pestrými keři květinovými, polo

zastíněná ratolestmi stromů akácových, nacházela se skromná chyže zahradníkova, v níž se byl Ladislav na nějaký čas ubytoval.

Komnatka jeho byla uzounká a skoro příliš chudobná, ale venku přímo před oknem jeho rozvinovala příroda všecky takměř půvaby své. Plané boskety květoucích cytisů a řady růžobarevných oleandrů se táhly podle břehů bublajících potoků, zde onde zase myrty a keře jalovcové se jevily a středem se rozkládal květinový koberec chvějících se anemonek.

Bylo vidno, že v těchto místech vyšší zahradnictví směrem uměleckým se pěstuje, neboť celá takořka širá krajina jevila se co rozlehlý park, v němž půvabná příroda a umění si ruce podávaly.

Ladislav si půvabů těchto nevšímal. Uzavřen seděl v středu komnatky své a otevřeným oknem smutně hleděl do fialových v dálce výparů. Rudými pruhy večerními se v tajemnou tichou temnotu noční vmýšlel, jakoby v stínech jejích hořký svůj žal ukryti chtěl před očima světa.

Nastala mu chvíle dokrvácení bolestné, hluboké rány, rány, proti jakéž ani léku není na zemi, leda zoufalství aneb nenávidění lidstva.

Kdo zná utrpení veřejně a těžce uražené cti, ten pochopí Ladislavův žal.

Před ním na stolku ležely housle, jindy předmět nejskvělejších nadějí a svrchovaných radostí jeho, nyní démon hrozný, jehož nevěra všecky tísně jsoucnosti na snažný život umělcův uvalila.

Ladislav byl člověk nevšedního druhu, avšak štěstí jej tohoto dne docela opustilo. Koncert, jejž před polednem byl uspořádal a od něhož tak mnoho byl očekával — nešťastně vypadl. Naděje mladíkovy jedním rázem se rozpadly. I tušenou slávu svou i všecky jiné výhody zašlapány před sebou viděl, a což nejhoršího při všem, trýznila ho myšlénka, že se povolání svého minul, že jest člověk ztracený. Počal nedůvěřovati v nadání své, a nedůvěra taková, kde se v mysli umělcově ozve, zní mu zajisté jako hrana duševnímu poklidu.

Tu se na dvéře zaklepalo. Ladislav rychle se vzchopiv otevřel. Sluha jeho vstoupil do komnaty a položil několik papírových listů nedbale na stůl.

„Kdes se zdržel tak dlouho? Byls u Julie? přinášíš odpověď na můj dopis?“

Sluha mlčky pokynul a v tvářnosti jeho vůbec se jevila lhostejnost, která patrně vyznačovala, že se ho záležitosti pánovy hrubě netýkají.

„Což jsi oněměl? Mluv pak předce! Byla smutná? dojalo jí mé loučení-se s ní? jevila zármutek jakýs, spatřil jsi slzu v očích jejích? Promluvila k tobě? zkázala mi něco?“

„Nepromluvila ani slova; napsala jen tuhle cedulku,“ odpověděl Jan mrzutě. „Co v ní stojí, nevím; byť vás to však i zahřálo, tuším předce, že tato druhá cedulka vás zase slušně ochladí. Jest to součet hospodského za koncertní sál a jiná vydání; a tuhle ten třetí lístek mi zase dal ten bledý Američan pro vás. Očekává prý vás dnes ještě a sice o deváté hodině. Mám prý vám vyřídit, že u něho žádné jiné

společnosti nebude. To věřím, proto as vás pozval! Zejtra ráno v osm hodin přijde hospodský pro peníze; já však nebudu čekati do rána, poněvadž ještě večer odjedu, a žádám, abyste mi vyplatil mou mzdu.“

Ladislav s úžasem na mluvícího pohlídnul, a teprv po chvíli se zpamatoval.

„Jakže, Jene? slyšel-li jsem dobře, či mě sluch můj klame? Ty ode mne odcházíš? A proč tak rychle? Kampak půjdeš?“

„Inu, tam, kde se mi líp povede. Každý ví své. Dovolte, bych s vámi bez okolků promluvil. Co mne u vás očekává? jaké máte vy sám výhlídky? Minulého měsíce jste mě jen z polovice vyplatil, a co se vašeho dnešního koncertu týká, nezbude vám, tuším, as mnoho — nebudete-li míti co doplácet! Že těm pánům tady více nezahrajete, rozumí se samo sebou. Jaké tedy výhlídky? Mně se ale právě dobré místo nahodilo, a —“

Ladislav mu pokynul, aby mlčel; otevřel pak ouložek a vypočítal prostořekému sluhovi peníze na stůl a pravil:

„Dobře, že's se mi dosti časně v pravém světle objevil. Jest to pravé štěstí pro mne, když se tak bídné duše zprostím. Nyní jdi, a sice hned!“

Ousměšně na mladíka pošilhávaje, sebral Jan peníze a odešel.

Nová tato, jakkoliv v sobě nepatrná, avšak předce nepříjemná zkušenost způsobila v mysli Ladislavově valný převrat. Zpamatovav se a síly své sebrav pravil sám k sobě:

„Byl bych věru slabochem, kdybych se snížiti dal takovými padouchy. Bylbych skutečně ztraceným člověkem, kdybych se odstrašiti dal jedním neštěstím! Nepodléhá-li každé umění, každá duševní snaha někdy pouhé náhodě? Nepotká-li se někdy nadaný básník s blbými úsudky a nepatrný bloudek s nezaslouženou pochvalou? Cíle žádoucího se zajisté dopídí jenom ten, kdož se ničím odstrašiti nedá, kdo nejen co trpitel drahou svou se vleče, alebrž co tvořitel svého štěstí a osudu s protivenstvím mužně zápasí.“

Pak popošed několikráte po světnici, u stol-

ku se pozastavil a přehlížel součet hostinského. Porovnav jej však se svým majitkem, uleknut zpozoroval, že mnohem více obnáší, nežli zbývající mu peníze. I jal se přemýšleti, co tu počíti: má-li zde ještě nějaký čas zůstati, nebo jinam se odebrati?

Nedostatkům všelikým se podvrhnouti, by mu nebylo tak těžko bývalo, jako vědomí ho tísnilo, že mu možno nebude v pravý čas zadost učiniti požadavkům věřitelů.

Tu pohlédnuv na pozvání Američanovo zvolal:

„Ano! *tomu* muži se svěřím; ten mi může pomoci, a doufám, že pomůže.“

Potom vzal Juliin dopis do ruky a pozoroval vonný ten lístek s bolestným úsměvem.

„Snad z těchto řádků mi vyvane oblažující dech útěchy, snad tato slova ovlaží zledovatělou poušť života mého!“

Pomalu a s patrným obáváním otevřel psaní, avšak čta zachvěl se a bolestně v srdci raněný k zemi pustil nedočtěný lístek.

Nebyloť v něm, co očekával, alebrž přímý

opak toho. S netajenou chladností a s urážlivou ironií projevila se Julie mladému milujícímu umělci co nemilosrdná, všeho soucitu prostá ženština, v jejímž nevlídném srdci ani místa nebylo pro city, o kterýchž jindy lživá ústa její mluvívala.

Tuto ránu Ladislav nejméně ze všech očekával; na této straně aspoň nezkalené jasno tušil a s nečistým se mrakem potkal.

„Zdali jen možná ženské tváři tak se přetvařovati a tolik o lásce lháti, jako Julie ještě včera činila? Tedy předce pravda jest, že jenom ženská povaha schopna jest povznešení sebe nad anděly, a naopak zase v nejnižší hlubiny sprostoty klesnouti, kam ani nejopovrženější muž dopadnouti nemůže!“

Ladislav se však navzdor svým dvaciti letům nepoddal dlouhému hořekování a rychle se zotaviv k zmužilejším předsevzetím kráčel. Na místě pozůstati mu v takových okolnostech docela nemožno bylo, a poněvadž dráha, kterouž byl s tak krásným očekáváním nastoupil, posud vedle řídkých a skromných růží mu ne-

sčíslných bolestných trní poskytovala, předsevzal si nové cesty životní vyhledávati, na kterýchž by mu bylo s lepším úspěchem pro budoucnost obstáti.

Životní pouť umělcova jest nejistá a nebezpečná. Někdy všecky radosti pozemské ji provázejí, někdy všecka utrpení, jež člověku jen snésti možná, což zvláště o koncertistech platí. Mělť by se zajisté na tuto dráhu jenom ten odvážiti, jehož genius na vrchovišti času a umění stojí, jehož umělost s to jest, aby přepych nasycených vrstevníků pokořila. Ani pouhá dokonalost vždy k tomu nedostačuje; musíť se k ní přidružiti ráz výstřední, smysly lidí mocně s sebou strhující daleko za meze povšedního společenského kruhu. Avšak hudebnímu umělci i jiné mnohé cesty otevřeny jsou, marnost-li ho jen nepohání na kluzkou onu dráhu. Možnáť mu tu i tam se pevně usaditi a skromnějším působením v malém oboru dosáhnouti toho, co po širém světě marně vyhlédává.

Setmělo se již docela. Ladislav pozoruje, že procházející se lidé zponenáhla z rozlehlého

parku se vytrácejí a kolem živého, skvostně osvětleného hostince se shromažďují. Opustil tedy komnatu svou, v níž mu celé půldne tak ouzko bylo.

Chladící vzduch večerní působil naň velmi dobře; výdechy květin, hučení potoků, šumot haluzí mile ukonejšovaly pobouřenou mysl jeho.

Co skvělá větroloď vznášela se plná luna nad nízkými pahorky, ježto bohaté a rozlehlé sady kolem věnčily. V zázadí okrouhlé kotliny v mírném odlesku světel nebeských schvívala se hladina skromného lesního jezera, nad nímž zde onde příkré ouskalí stinnými křovinami prožloutalo. Ze skalních stěn vyzíral sněhobílý domek Američanův. Uzounká stézka vedla k idyllickému tomu stavení, na jehož blízku z křišťálového pramene svěží potok v dolejší vody s hrkotem pospíchal.

Prostým, nelíčeným zevnějskem dodával ten bílý domeček celé krajině zvláštního půvabu. Právě před vchodem se nacházela malá, travou porostlá rovina, kolem skaliny, ja-

koby umělá ruka jeho byla v pestrá skupení rozestavila, uspokojujícího poskytovaly pohledu.

Avšak i obyvatel domku tohoto byl obzvláštní a vzácný člověk. Již po některá léta navštěvoval lázně tyto vždy na počátku jara a setrval do srpna. Mělť dalekou cestu, neboť bydliště jeho byla Luisiana v půlnočním konci Spojených obcí severní Ameriky. Pověst se roznášela, že muž tento báječným vládne bohatstvím, že má několik domů v Novém Orleansu a na vtoku ohromných řek Missouri a Mississipi rozlehlé že krajiny vlastnictvím mu přináleží.

Rozličné pověsti se také vypravovaly o tom, co jej vlastně každým rokem do staré Evropy táhne, ač nikdo se jistoty nedověděl. Podivné však způsoby jeho byly každému do očí bijící, kdož třeba jen jedenkráte s ním se byl sešel.

V hlučném davu lidí se jen málo kdy objevil, a žádného sám neosloviv, na náhodné otázky co nejstručněji odpovídal.

Sluha jeho *Bopp* jediným zdál se býti

jeho důvěrníkem, a zacházel s ním také s nad-dobyčejnou vlídností a šetrností.

Naproti tomu se ale při každé příležitosti velmi dobročinným prokazoval, nešetře peněz, kde jimi prospěti se domníval, a používaje služebníka svého k vykonávání velevydatných milosrdných skutků.

Za to ovšem i veliké vážnosti požíval všady, kde se objevil, neboť i vážným chováním svým daleko vynikal nad mladší sice, ale nevyrovnaně planější evropské šviháky, jichž se tam jako písku mihalo.

Zvláště mezi ženskými byl oblíben, a kde on byl, tam se i nejskvělejší oči přítomných dam obracely, ač nebyl ani mladjiž, ani krásou nevynikal, leč vábného cos na něm bylo, co se snadněji uznati dá, nežli vysloviti.

Ladislav byl jediný, jejž několikráte byl oslovil, a že mladík tento se boháči sám nenabízel a k němu se nehrnul, jako jiní bezhlaví hejskové, protož si jej zvláště oblíbil a nejen sám ho pozoroval, alebrž i od Boppa jej pozorovati dal.

Že Ladislava k sobě obeslal, bylo pravým zázrakem; neboť posud nikoho k sobě nepozval, pročež se také dosti podivné báchorky vypravovaly o nádheře v příbytku jeho, kde prý stěny zlatem oplývají, kde po perských kobercích jako po trávníku se šlape, kde lampy ze skutečných rubínův po celé noci čarovné světlo prý rozlévají.

Bylo-li tomu skutečně tak čili nic, to ovšem zůstávalo pohádkou, neboť nikdo z těch, kdož o tom báchorčili, do nitra bílého domku nevstoupil.

Ladislav se byl poněkud opozdil. Devátá hodina byla již dávno odbila. Nemožno mu však bylo dříve vyjíti. Právě tohoto večera se více lidí, než kdy jindy, kolem bydliště jeho hemžilo, jakoby schvalně naň tam čekali, aby se navnadili pohledem na tvář nešťastného umělce. Jemu však bylo nemožno vyjíti, pokud ti lidé se neodstranili, v nichž ve všech jen posměvače tušil.

Došed k bílému domku, nalezl jej uzavřený, a že na opětované klepání nikdo mu neotvíra

a vůbec na blízku ni človíčka se neobjevilo, rozhlížel se mladík v nejbližším vůkolí.

Kolem ticho hrobové; jenom vlažný větříček chvilkou haluzemi zatřásal ; i ten potok na blízku jaksi tajemně hrčel, jakoby se rušiti obával první sny uspávajících se květin.

Jedno místečko opodál domku zvláště Ladislavovu pozornost zbudilo, totiž jeskyně, z venčí jako poustevna vypadající, v nitru ale nad míru krásně ozdobená. Bylo patrno, že to oblíbené jest místečko Američanovo. Poskytovalať jeskyně tato úzkým otvorem výhlídky přes celý park, a dalo se odtud s nepatrným dalekohledem takměř každé hnutí lidí tam se procházejících pozorovati. Přímo před otvorem zase směs podivných květin na výstřední oblibu majetníkovu ukazovala. Tu nočním dechem se podivné pozdní růže pohybovaly mezi pestrými jiřinami, v jejichž středu jako v barevném stinném loubí snil Byron z karrarkého mramoru.

Zjev tento v bledém ozáření jasné luny neminul se hlubokého dojmu na Ladislava.

Při tom mu napadlo, že muž tento, jenž

tak patrně hluku světa se vyhýbal a bohatství svého tak šlechetně k milosrdným skutkům užíval, buď hlubokou jakous bolest v srdci, buď velikou myšlénku v hlavě přechovává, která nepřipouští, aby s povšedním, pouze požívajícím lidem splynul.

Tu maně silná rána zručnice neb z bambitky vybouchla a vzduchem zatřásši v skalinách doznívala.

Uleknut pohlídnul Ladislav vzhůru, a v několika okamženích pozoroval, kterak Bopp křovinami se proplétaje k domku pospíchá.

„Vy zde, pane Ladislave? a tak pozdě? ó, proč jste nepřišel v určitou chvíli!“

„Co se stalo? kde jest váš pán?“

„Pospěšte jen touto pěšinou, kterou jsem přišel — tam ho najdete! V okamžení přijdu za vámi.“

Bopp byl patrně poděšen, strach a hrůza značily se v tváři jeho. Přikvapil a odkvapil jako letem.

Ladislav zlou příhodu jakousi tuše, dal se bez meškání naznačenou cestkou. Pěšina vedla

do houštin, pak se zatáčela k vrcholu ouskalí. Na vrcholu byla rovina, kol kolem pokraj skály stinné křoviny se táhly, a Ladislav s leknutím spatřil mužskou osobu, kterak po příkrém kameně jako na útěku dolů se plazí. Avšak nebylo mu dlouho pozorovati člověka na nebezpečné té cestě, neboť nedaleko v hlubokém stínu hustých keřů ozval se chrapot, a pak stenání tak bolestné, až se mladíkovi srdce svíralo. Přistoupiv a k zemi se skloniv, spatřil Američana v krvi se brodícího. Mělť levé rameno prostřelené. V okamžení ale se objevil též Bopp se džbánem, studenou vodou naplněným a se škatulkou pod paždí, v níž rozličné láhvičky, mastičky a prášky se nacházely, vesměs léky.

„Toť dobře, toť srdečné od vás, že jste sem přišel. Bohu díky, že rána není smrtelná! Jsemť zběhlý v umění ranhojičském a povede se nám to zase napraviti.“

„Ale pro Bůh, co pak se zde stalo?“

„Nyní k činu, pane Ladislave, k mluvení nám zbude ještě dosti času.“

Takto pověděv, nařizoval Bopp jako zkušený jakýs lékař, co Ladislav dělati, kde se raněného chopiti, ku které straně ho obrátiti má. Při tom pracoval nástrojem a vytáhnuv kulku, obkladky přiložil na ránu a umělou rukou vše vykonal, čeho zde potřebí bylo.

„A nyní mi pomozte pána domů odnésti. Půjde to těžko pro nepohodlnou cestu ale *musí* to jíti, *musí!*“

„Což abych zahradníka přivolal, by nám pomohl?“

„Chraniž Bůh! Chopte se jen nohou jeho; jsem silnější než vy a mohu tedy těžší část na sebe vzíti. Nuže — ve jmenu Páně!“

S velikou obtíží donesli Američana do domku. Bopp rozžal světlo a položil omdlého na lože, počínaje si vůbec nejen co učený lékař, alebrž i co milující přítel. Určitost, hbitost a pevnost jednání jeho byly až ku podivu. Vše mu od ruky jen lítalo, a předce v ničem se nezmýlil.

Mezi tím se Ladislav po světnici poohlédnul. Byla to prostá světnice beze vší nádhery,

více k utužení a odřeknutí, nežli k požívání způsobená. Ani stínu tam oněch okras, jež fantasie lidská o příbytku Američanově si vymyslila. Na stole leželo několik bambitek hromada kněh. Po stěnách visely obrazy, z nichžto jeden, přímo nad postelí umístěný, černou rouškou byl zakryt.

Vše potřebné uspořádav, pravil Bopp k Ladislavovi:

„Můj pán si vás vyvolil za soubojního svědka; že jste se však nedostavil, odbylo se všecko bez svědků. — Nemáte dnes žádného zaneprázdnění? Zůstaňte zde. Jakž koliv jsem člověk otužilý, jest mi předce ouzko. Ah, pane! ne proto jest mi ouzko, že nebohý můj pán zde nemocen leží! Jsem šťastný, nad míru šťastný, že to takto vypadlo. Když ale pomním, že bych ho byl málem navždy ztratil — pane, to mně prsa ouží, že bych se rozplakal jako dítě! — Avšak pojďte do vedlejšího pokoje Dvéře zůstanou otevřeny a bude nebohému lépe, když o samotě potrvá.“

Ve vedlejším malém pokojíku vypadalo to,

možná-li, ještě prostěji, nežli v prvním pokoji. Nebyl tam než psací stolek a na něm otevřená velká kniha.

Ladislav na ni pohlédnul — a kterak to jím trhlo, když spatřil, že to česká kniha — stará bratrská biblí!

„Kterak to možná? Umí váš pán česky?“

„Odkud víte, že to česká kniha?“

„Vždyť jsem Čech! — Ale váš pán?“

Bopp pokrčil rameny a odpověděl:

„Na to vám nemohu odpověděti. Můj pán umí lecos, aniž vím, kde se tomu naučil. Ostatně se nedivte, pane Ladislave, že to u nás tak po sprostu vypadá. Nejsme milovníci nádhery, ani můj pán ani já. — Leč abychom se o něčem podstatnějším smluvili, musím vám říci, že vás můj pán velmi návidí. Pravil, že jste mu svou hrou způsobil nesmírnou radost, ne v tom koncertu, alebrž doma, když jste v noci sám pro sebe hrával, býval vaším posluchačem v povzdálí, a právě včera prý jste hrál některé písně, při nichž, jak pravil, se mu celé srdce rozehřálo. Jsou prý to vaše národní písně, o

nichž před dávnými lety prý již slýchal. — Znáte snad mého pána dle pověsti a nebude vás tajno, že má peníze pro mnohého, kdo jich potřebuje a zasluhuje. Odpusťte, že s vámi tak přímo mluvím. Jest to právě náš způsob. Nenaučili jsme se ve vašich spuchřelých společnostech slova otáčeti v ústech jako horkou kaši, slibovati, lichotiti, lháti a nic nečiniti. Jsme prostosrdeční lidé; co na srdci, to na jazyku. — Nuže, můj pán se poptal po vašich okolnostech. Úplného se nic nedověděl, prozatím mu bylo na tom dosti, přesvědčiti se, že se v nesnázích nacházíte. A nedosti na tom, dověděl se také, že zde máte protivníků, kteří k vaší zkáze zaměřují.“

„Ah, bohužel!“ povzdechl si Ladislav, „nabyl jsem o tom dnes zřejmého přesvědčení.“

„Ano, a protož pravil můj pán, že se vám za ochránce nabídne, ovšem pokud mu možno bude, bez patrného povyku. Dnešní událost ovšem mnoho pokazila; avšak mějte jen trpělivost! Až se můj pán zase uzdraví, vzejde nám všem zase nový život.“

„Byloby snad předce potřebí, přivolati lékaře,“ prohodil Ladislav.

„Ani pomyšlení! Za jedno jsem já sám vyučený lékař a za druhé — nevěříme žádnému. Ano, takž jest, pane! Jsem vyučený lékař. Dílem můj pán mne vyučil, dílem jsem navštěvoval akademii v Novém Yorku. Prozatím není potřebí, aby cizí člověk do našeho příbytku vstoupil. Chcete-li mi býti k rukoum, zavděčíte se nám velmi. Jest však žádoucno, aby i souboj i nebezpečné poranění mého pána prozatím zůstaly tajemstvím. Nech si ti zvědaví marnotlachové zdejší své prázdné hlavy polámou! — Ah, abych jen na hlavní řeč svou nezapomněl! Dnes, právě když na osudné bojiště odcházel, podal mi můj pán tento zapečetěný balík pro vás, řka: „Boppe, kdybych se nevrátil, dej to tomu dobrému mladíku, ba dej mu to vůbec, nech se vrátím neb ne, abych ráno nezapomněl. Vímť, že mu toho bude nutně potřebí, dílem pro hospodského, dílem pro jiné věřitele. Nepřijme-li to co dar, nech to vezme co půjčku a oplatí, až bude míti.“

Ladislav ostýchavě na Boppa hleděl, váhaje balík přijmouti.

„Jen vezměte a neklamte se nevčasnou hrdostí. Vždyť snad vám milejší bude, abyste byl dlužen pánu mému, který vás návidí, nežli těm, kteří vás nenávidí?“

Ladislav v tváři hoře přijal balíček.

„O této věci nikdy více nepromluvíme,“ pravil Bopp, vida, že Ladislav předmět tento dále rozpřádati se chystá. „Jest to vůle pána mého a jiného zákonu neznám. Dosti tedy o tom. — Vypravujte mi něco o sobě. Jste tedy rozený Čech? Jaká to zem? jaký to národ?“

Ladislav mu vypravoval o české zemi a o českém národě.

„Jste k politování,“ pravil Bopp hlavu o lavici opíraje, „velice k politování jste vy Čechové. Krásnou zemi máte, ale nedostává se vám energie k zvelebení a oslavení jejímu; mnoho nadání mezi vámi, ale ještě více sprostoty. Hleďte jen, abyste trochu zbohatli vy praví Čechové, a nabudete snad i trochu více ducha. Kdyby u vás jen tak mnoho Aronů nebylo,

kteří hejna nedospělců za sebou táhnou, aby se s nimi zlatým modlám klaněli!“

Na to se zamlčel a přemítati se zdál. Ladislav se mu v duchu divil. To nebyl služebník jako jinde, lokajové podlízaví, blbí, nevědomí a potměšilí — věrní-li, tedy větším dílem hloupí, a chytří-li, tedy zas obyčejně podskoční.

„A váš pán — jest rodilý Američan?“ tázal se Ladislav po krátkém pomlčení.

Bopp se k uchu jeho skloniv odpověděl:

„Není, — abyste konečně věděl: jste krajané! Proto se po vás ohlídnul a litoval, že mu to již dříve povědomo nebylo. — Nezpomíná však na Čechy a považuje se vždy a všady za občana amerického, jímž také skutečně jest. — Dvacet let a snad i více prý tomu, co Čechy neviděl. — „Nemám paměť pro svou dědinu!“ — pravil jednou ke mně; — „na jedinou jen osobu tam mi zapomenouti nelze!“ — A ta osoba, milý pane Ladislave, jest tamto ná obraze vypodobněna. Vypodobnil si ji sám,

pouze z paměti, jak pravil, ale když prý s prací byl hotov, zastřel obraz černou rouškou a nepodíval se více naň. Mně též nebylo dopřáno tu vzácnou tvář uzříti, ba ani nevím, mužská-li to či ženská!“

VIII.

Uplynulo několik týdnů. Povětří, po ten čas nepříjemné a nepříznivé, opět se vyjasnilo, oblaka se rozplašila a slunce se opět objevilo na blankytném nebi. Rudá zář po dlouhém čase se zas rozlévala po zelených oponách komnaty Američanovy. Nemocný seděl na posteli, Ladislav mu četl z Byronova Manfreda, Bopp se založenýma rukama sem a tam přecházel.

Nemocný valně ku zdraví postupoval, byla i naděje, že co nevidět mu možno bude zase vycházeti. Ladislav byl zatím u krajana svého takořka zdomácnělý. Podivné bylo, že Američan se Ladislava ani na bližší okolnosti, rodinné poměry atd. neptal, ani své vlastní mu nezjevil. Nemluvili spolu vůbec nikdy o mi-

nulosti a nikdy o Čechách. Ladislav cestoval pod přijatým jmenem Olšovský a Američan se ho nikdy neptal, zdaliž to jeho pravé jmeno.

Jinak Ladislavovi známost tato byla velmi prospěšná. Zastávaje službu předčítatele u Horsta — tak Američan se nazýval — byl všech povšedních starostí prost a žil skoro výhradně svému umění, neustálým cvičením a študováním nástroje svého na skvělejší budoucí dráhu se připravuje, k čemuž jej Horst neustále pobízel.

Těch několik hodin, jež s nemocným strávil, počítal mezi nejkrásnější chvíle, jež kdy ve společnosti strávil, neboť Horst byl nejen vysoce vzdělaný a velmi zkušený, alebrž i velmi šlechetný člověk.

Horstovy rozprávky se skoro výhradně otáčely v kruzích všeobecných a vzdělávacích.

„Nebýval jsem z mládí takovým přítelem hudby, jakým jsem se později stal, žije mezi považlivými praktickými lidmi, jejichž směry blouznivému pohroužení v svět tónový vzniku a zdaru nepovolují. Tam teprv, snad zákonem

protiv v nás spočívajících, zbudila se ve mně touha po uměně, kterouž jsem tak nevděčně byl zanedbal.“

Tu pak přešel Horst k popisování života a způsobů v Americe, a rozsáhlou touto látkou se daly dlouhé časy vyplniti.

Jednoho jitra cítil Horst, že zvláště jest posilněn. Nařídil, aby Bopp záclony odhrnul a okna otevřel, pak vstal a krásné výhlídky požíval.

Jitro bylo tak krásné a povětří tak svěží a sílící! Nemocný ssál do sebe ty léčivé výpary lučin s takovým vděkem, jakéhož jen výše nadšená povaha schopna bývá.

„O světlo! o vzduchu!“ pravil po chvílce tichého pozorování tiše sám k sobě, „jak utěšeně roznášíš vlaho i blaho po širém světě a k životu jej probouzíš! Ah, přírodo čarokrásná! Kdo tebe zanedbává a vnad tvých si nevšímá, ten sám sebe z posledního kousku ráje pozemského vypovídá!“

Po chvíli se pak od okna obrátiv pravil:

„Vy jste se mně obětovali, drazí přátelé,

i budu toho pamětliv po celý život svůj! — Ani nepochopuji, kterak mi nyní jest. Zdát se mi zajisté, že jsem se podruhé narodil k novému životu. Snad to přestálé nebezpečenství života a ta dlouhá nemoc mě zase povzbudily k účastenství v životě vůbec. Tížilo mě i spadlo se mne již několik kamenů; ale tak tuhý a unavující jako onen poslední, jejž skoro smrtelná rána se mne svalila, nebyl žádný! — Proč jste tak zamýšlen, Ladislave? Těšte se pak se mnou! Chcete-li, zůstaňte u mne navždy. Pojďte se mnou do Ameriky, a poznáte teprv, co jest žití! — Mluvte, co vám schází?“

„Zpomínám na svou nebohou matku!“

„Vy máte ještě matku? Jak jste šťastný! Máte, kdo na vás zpomíná! Ah, tu mi právě napadá — jak jest s Julií?“

Ladislav sklopil oči a pokrčil rameny.

„Vy nevíte? Což máte tak krátkou paměť v lásce, či tak měnivou chut?“

„Nikoliv,“ odpověděl Ladislav; „avšak přesvědčil jsem se, že není radno srdcem se pou-

tati a celou důvěru svou na milostná slova ženské klásti.“

„Již jste se o tom přesvědčil, a jste tak mladý! Nuže, toť pravá maličkost! Mně věru mnohem větší tíže na srdci ležely a předce jsem je snesl! — Snadno jest mi nyní na zlou chvíli poranění svého se ohlídnouti. Nebezpečenství jest přestálé, i zdá se mi věru, jakoby ten kousek olova nejen rameno mé byl prorazil, alebrž i ledovou kůru, jež se po dvě desítiletí kolem srdce mého utužovala, mžikem byl rozřítil. Jest tomu dvadcet let a snad o něco více, co jsem s jistým nešlechetným člověkem, na nějž domněnka zlého, mne na nejvýše urážejícího skutku padala, v souboj se pustil. Ranil jsem ho a v domnění, že jest mrtev, jsem uprchl. Z psaní, jež se mi brzo na to do rukou dostalo, nabyl jsem přesvědčení, že padlý nebyl vlastně pravým vinníkem zločinu na mně spáchaného. Na tom však nebylo dosti; v několika týdnech jsem obdržel lístek — od toho, jež jsem za mrtvého měl. Zde vizte ty osudné řádky:

„Pane, rána Vaše nezasáhla srdce. Projevil jste se však sám, že boj náš jest bojem na život a na smrt. Není tedy ukončen. Střelení jest nyní na mně. Udejte sám hodinu a místo, kde se sejdeme. Nepomýšlete na to, že byste mi ušel. Vyhledám vás, byťste mi i v kraj světa utekl.“

„Byl jsem právě na dalekou cestu přes moře uchystán. Pojal mě strach, žeby mě protivník můj života zbavil, na který jsem se právě teprv těšil, jejž jsem novým způsobem teprv začíti zamýšlel. Za strach tento se věru až podnes stydím, avšak člověk někdy podivně na této jsoucnosti pozemské ulpí, zvláště když nějaký pěkný záměr před sebou má. Uprchl jsem do Ameriky. Štěstí mi přálo, avšak ono vyzvání, ten hrozný lístek mne neustále znepokojoval. Povždy mi bylo, jako by mi pronasledovatel můj za patami vězel, a čím lépe se mi jinak dařilo, tím větší bylo obávání mé. Pročítal jsem co nejbedlivěji všechny seznamy lodí i lidí z Evropy přišlých. Patnácte let jsem se takto v mysli trápil! Pak mi napadlo, že

jsem blázen! Člověk ten snad již dávno vzal za své, neboť byl známý dobrodruh, aneb se někde usadil a nepomýšlí ani na celou tu věc. — Svrhl jsem všecek strach se sebe a že se mi pohledu na starou Evropu zachtělo, přeplavil jsem se, navštívil jsem Paříž, Londýn a jiná znamenitá města, ažjsem i v tato místa zabloudil. Zde se mi líbilo. Čtvero letních dob jsem zde ztrávil. Bavilo mne zvláště pozorování odvážných her, jež se zde provozují, pohled na osudnou *roulettu*, na kratochvílné *rouge et noir*, kde se štěstí a neštěstí lidské takořka větrem otáčí a takměř na vrcholišti svévole své objevuje. Mnohdy jsem i sám k osudnému zelenému stolku přistoupil, avšak štěstí mne pronásledovalo. Vyhrával jsem právě báječně. Tu se roznesla pověst, že přijel do těchto lázní muž, před kterým se všecky herny a banky třesou. Byl známý co hráč ze řemesla, to jest, neměl mimo hru jiného životního účelu. — Byl to můj protivník. — Výsledek souboje znáte!“

„A jakž dále bude?“ tázal se Ladislav. „Řada jest na vás; budete stříleti?“

Horst pokrčil rameny a odpověděl:

„Ještě nevím. Mám nyní svobodnou vůli a nevázané ruce. Že se toho docela nespustím, jest jisté. Až se mi zachce, pošlu mu vyzvání. Uprchne-li, nechám ho prchnouti. Nech se mne bojí; přijde-li ale, neodejde více, neboť — cvičil jsem se skoro dvacet let a nechybím se na padesát kroků ani pera nad čelem. — Leč nechme toho. Vypravujte mi dále o své Julii.“

„Všecko jest marné. Povrhla mnou po nešťastném koncertě a odplatila důvěru posměchem.“

„To není možné, pane Ladislave!“ zvolal Bopp. „Znám služku její, která se mě již několikráte po vás poptávala a docela jiné věci mi o ní vypravovala.“

Ladislav vytáhl lístek Juliin a podal jej Horstovi, ten se pousmál a pravil:

„To není ženský sloh; co ty tomu říkáš, Boppe? — Přečti si to. Ty jsi se zde více

mezi lidmi ohlídnul, nežli já; snad víš něco o té dámě?“

„Ovšem že vím. Dobrotou srdce prý se jí žádná nevyrovná. Bohatá jest nad všecku míru. S nebožtíkem manželem svým byla nešťastná a chce si vynahraditi, co prvním mužem zameškáno.“

Chopiv se pak listu podaného nahlídnul v něj a pravil:

„Nech mne morská ryba polkne, psala-li to paní Julie!“

Ladislav stál jako ohromený.

„Zdá se vám to snad nemožné?“ pravil Horst s úsměvem. „Kdybyste jen trochu světa zkušenější byl, ani na okamžik byste nepochyboval. Vždyť snad bez toho víte, že, pokuď známo nebylo, že s bohatou a krásnou vdovou častěji a vřeleji mluvíváte, než jiným lidem milé bylo, neměl jste zde odpůrců. Byť by zajisté i koncert váš skvěle vypadl, kdyby se proti vám byly rozličné machinace nestrojily. Což divu, když sok nějaký o krok dále šel a vás i podvrženým dopisem oklamal? — Leč

buďte bez starosti. Předsevzali jsme jsi i usnesli jsme se na tom, že se vás ve všech, jakýchkoliv případnostech ujmeme, a bude nyní naší starostí piklům proti vám způsobeným na stopu přijíti a je pokud možná zmařiti.“

Nad Ladislavem se tedy i z této strany jasniti počalo. Útěchou rozjařený do své komnatky se vrátiv, chopil se papíru a pera a psal matce po dlouhém čase zase jedno jasné, pěknými nadějemi nadšené psaní. Pak je zapečetil a napsal adresu:

„Paní Lidmile Podivínové v Praze.“

Večer byl tak příjemný a krásný, že se Horstovi zachtělo vyjíti. Nevzdálil se od svého domku; odebral se pouze do oblíbené své besídky.

Když Bopp velikou lampu na stůl byl postavil, pravil Horst:

„Jakž by bylo, Boppe, kdybychom se dnes trochu podívali, co svět dělá. Zanedbali jsme to, tuším, již příliš dlouho. Mne věru počíná teď život zajímati, aniž sám vím proč. — Nezapomeň jen také do novin pilně nahlížeti,

snad se konečně předce něčeho dočekáme. Jakž by bylo, kdybys jednou s Ladislavem promluvil. Neprojev mu ničeho, co se mne týká, ale z povzdálí jen se ho pozeptej po známostech jeho. Snad se i tou cestou něčeho dopídíme.“

Bopp, jako obyčejně, jen mlčky hlavou pokynul a noviny po stole rozložil. Jeho úloha nebyla, nudné stránky jejich předčítati, leč vybírati pouze, co poněkud v nich zajímavého, a pána svého krátce o tom zpraviti.

„Věru,“ pravil po chvílce, „ty listy jsou jako řešeta. Neumí-li člověk mezi řádkami čísti, nic kloudného v nich nenajde. Pravda na prášek rozdrmolená propadne a smeť zůstane viseti.“

„Z Ameriky nic nového?“

„Ah, Amerika! tu si nechám naposledy jako pro pochoutku.“

„Hollah! co to?“ zvolal Bopp povyskočiv. „Zde hlučný referát o koncertu pana Ladislava. Toť pravé vybubnování hany a potupy! — Kdož je asi ten hlupák, který to psal?“

„Přej mu té radosti. Nemají lidé na tom

dosti, když je velký světodějný osud tlačí, potřebít jim, aby se i vzájemně mezi sebou utiskovali. Psalt to as tentýž, který Juliinu ruku nápodobnil.“

Bopp odložil kritiku a pohlížel dále. Bylo kolem tak ticho, že zašustění každého lístku rozeznati se dalo. Vešken kraj se v blažící letonoční sen stápěl. Tu z povzdálí zazněly housle, z počátku jen tiše tichounce, jako dušený žal, jako mírný zvukův jen šepot, pak rázněji a mocněji, až jako slavičím klokotem o závod.

Na čarovných perutech nápěvů těchto vznášeli se geniové lásky a zápalu, pak zase hořká zoufalost démonickým je sledila ruchem. Tu blaho i žal se střídaly, tu jasnost i rozervanost ducha umělcova vystupovaly jako z hlubiny prsou mohutně naladěných, kde dlouho nezbuzeny vedle sebe spočívaly.

„Ten člověk má povolání!“ pravil Horst vstana. — „Což by bylo, Boppe, kdybychom šli blíže. V parku není už živé duše. Vítr

ovšem od zahradníkova domku k nám zavívá, ale mnohý tón se předce cestou ztrácí.“

Bopp nebyl proti tomu. Shasil lampu a vedl pána svého pozorlivými kroky s návrší. Čím blíže přicházeli, tím mocněji dotýkaly se ty kouzelné tóny srdce Horstova.

Došli až k Ladislavovu otevřenému okénku.

„Výborně, Ladislave!“ ozval se Horst; „vyť jste mne zase na chvíli unesl v svět, jejž všecko lidstvo hledá a v davu zaměstnání svých najíti nemůže. Ano, nepřipustím tomu, abyste se neospravedlnil před veřejností a těm nedoukům nedokázal, seč jste!“

Ladislav byl radostně překvapen.

„Zde vystoupiti ještě jednou aspoň sotva mi možno bude. Kterak také bych se postaviti mohl před obecenstvo, jež mě tak zřejmě potupilo?“

„Právě proto. Sám sebe byste věru odsoudil, tomuto podléhaje mínění. Jaká jest úloha umělcova na světě, než aby srdcem lidským zatřásl, aby uspalou mysl probudil? Vyvraťte novými skutky, z čeho vás vinili. Kdež

jest ten člověk, jemuž by se nebylo aspoň jednou nepovedlo? Běda mu, dá-li se na vždy odstrašiti! Zatarasí sobě sám cestu života! — Osobních protivníků svých se nestrachujte. Nechte se *nás* o to starati, aby mlčeli, aspoň tak dlouho, až je uměním svým sám překonáte. Vy *musíte* vystoupiti. Uražená čest vaše *musí* dojíti skvělého zadost učinění. Jen rozhoďte blesky svého genia nad hlavami těch nedospělců a nech ty plameny, jež vás sžírají, z žhoucího tónového moře vašich houslí se vyřítí, a přesvědčíte se pak, že nadaný duch mocí svou vlastní vše protivenství odmete a nad protivníky vítězně se povznese!“

Člověk, který obyčejně jen málo a chladně mluvívá, jehož slova vždy odměřena bývají, mnohem mocněji působí vzácným rozjařením, než kterýkoliv enthusiasta unavujícím stálým horováním.

„Když to vůle vaše, pokusím se tedy!“ pravil Ladislav po krátkém rozmýšlení.

„Jenom brzy to učiňte, čím dřív tím líp.“

„Má-li to býti, budiž to tedy v příštím týdnu.“

„Slovo dělá muže!“ pravil Horst. — „Nestarejte se o zevnější přípravy, aniž na jiné jakékoliv výhody se ohlížejte. Vímť, že chvála lidí vás neomámí. Nenedostává se jim pěkných slov, když někoho uznávají; ale u mne najdete více nežli slova: já vám poskytnouti chci ochrany ve všech případnostech!“

Druhý den se objevil Horst po dlouhém čase opět ve společnosti; Ladislav jej vedl.

Příchod jejich pohnul všemi přítomnými. Byl-li Američan již dříve zajímavým, stal se jím nyní ještě více. O dobrodružném souboji se nejpodivnější pověsti roznášely a nikdo se pravdy nedopídil, a ten, kdo ji věděl, nemluvil; zvědavost tedy zůstala dlouho napnuta.

Ladislava si lidé méně všímali. On po celý ten čas jako by byl z lázní zmizel, do společnosti nevkročil, veřejným procházkám a středišti zábav, hlučnému kasinu, z daleka se vyhýbal. Koncert není tak neobyčejná věc, aniž nešťastný koncertista tak důležitý člověk,

aby je lidé dlouho v paměti chovali. Mluví se o nich několik dní, pak je zase konec.

Jenom některým lidem byla ta důvěrnost mezi Horstem a Ladislavem velmi nepříjemná; šeptali mezi sebou a zdálo se, že se radí.

Příchozí však v předsíních dlouho se nezdrževše, do středního salónu se odebrali, kde jako v pestrém půvabném věnci ladná skupení sličných dam se bavila.

Všecky oči se na ně obrátily a zvláště jedna dáma, nad míru překvapena, div že pohnutí své hlasitým zvoláním nevyznačila. Byla to hraběnka Julie.

„Abyste jen viděl, jakým jsem vám přítelem,“ pravil Horst potichu k Ladislavovi, „půjdu přimo k ní a promluvím s ní. Podívejte se zatím do herny.“

Ladislav učinil, jak Horst mu radil.

V herně bylo velmi mnoho lidí, ač velké tam panovalo ticho. Ladislav se usadil v nejzadnějším koutku velké síně a pozoroval z povzdálí rozčilené tvářnosti hráčů kolem zeleného stolu.

Tu přišlo několik mladíků, kteří před nešťastným koncertem k mladému umělci s velikou dotíravostí se byli chovali, potom ale nejvíce přispívali k ousměšné a uštěpačné o něm řeči. Že Ladislav tak dlouhý čas se v kasině, ba ani v parku neobjevil, stal se jim takořka zase novým předmětem. Jenom tomu se divili, co ten mladý houslista tam ještě chce? a kterak mu možno po veřejné porážce ještě v lázních se zdržovati? Nebylo jináče souditi, nežli že předce jen na dobrou příležitost čeká, která by ho s mladou hraběnkou zase svedla. Již ta myšlénka je rozesmála, neboť že se neuskuteční, o to se postarati bylo spojeným silám jejich věru velmi snadno.

Bylit to vesměs mladí lidé, synkové bohatých rodičů, k požívání zrození a zdržující se v lázních, aby peníze utratili.

Nejmladši mezi nimi, jejž ale všickni jako za hlavu svou považovali, počítal as devatenácte let. Jsa s vychovatelem svým na cesty vyslán, zdržel se i s ním v těchto lázních, na které jej cosi zvláštního poutalo. Zamiloval se totiž

do hraběnky Julie, a celá mladá družina lázeňská jej v záměrech jeho podporovala.

Nazývali jej zkrátka Alfredem, a byl synem barona Edmunda z Vallsee. U toho Alfreda byl nyní Jan.

V pozadí stoje, čekal bez pochyby na rozkazy pána svého. Ladislava zhlídnuv přitočil se k němu a se sprostáckou všetečností pravil:

„Aj, pane Ladislave! zase jednou jste se objevil? Dobře vypadáte dnes. Inu vždyť se bylo nadíti, že se vám zase lépe povede. I bída má své konce!“

Byltby snad urážlivým tímto způsobem dále pokračoval, avšak Ladislav hrdě povstana, dělal, jakoby ho ani neviděl a neslyšel, a k jiné straně se odebral.

„Žebrákův přepych!“ zamumlal Jan ouměšně.

V tom vstoupil Američan do salónu a hned se tlupa hostí k němu hrnula. Horst se tehdáž jasnějším a přístupnějším jevil, nežli kdy před tím. Konečně Ladislava zhlídnuv,

přistoupil k němu a za ruku jej pojav pravil k druhým obrácen:

„Na mou domluvu, pánové, uspořádá mladý náš umělec a přítel můj, pan Ladislav, v několika dnech ku prospěchu chudiny nejbližší vesničky koncert, na který vás ve jmenu jeho co nejuctivěji zvu. Proti nepříznivcům vzal jsem na se úlohu jej podstatně chrániti.“

IX.

Druhého dne v pravé poledne vstoupil Bopp do pokoje pána svého.

„Přináším noviny, znamenité noviny!“ zvolal podávaje Horstovi list Kolínského denníku.

Horst do něho nahlídnuv, měnil barvu v tváři, a třesoucí se rukou noviny drže pravil:

„Ano, takž jest, to ona!“

Pak se na chvílku zamysliv doložil:

„Nyní seber a slož všecky naše věci; za hodinu odjedeme. Viděls dnes Ladislava?“

„Neviděl; dostal pozvání k hraběnce a zdrží se tam as déle, než jindy, neboť si mají mnoho co povídati.“

Horst se posadil k stolku a psal:

„Milý příteli! Jest mi nutno odjeti; avšak

stůj co stůj k Vašemu koncertu se vrátím. Zbývá mi jen ještě hodina, v které Bopp vše uspořádá, čeho potřebí.

Váš Horst.“

„Jdi a dones ten list k hraběnce. Rychle se pak navrať, a hleď, ať se nikdo nedoví, že jsme tak kvapně odjeli.“

Bopp odkvapil. Julie nebyla již doma, vyjela si trochu, vyzvavši Ladislava, aby jel s ní. Milovala mladého umělce skutečně; vřelá jeho obraznost, bezúhonné srdce, neposkvrněná povaha jeho ji nyní tím více poutaly, čím jasněji z chování jeho jí vysvítaly. Chtěla mu i tím náhradu dáti za tajná jeho utrpení, za křivdy, jež se mu staly. Zamýšlela veřejným tím krokem projeviti smýšlení své a zahanbiti protivníky mladíkovy.

Navrátiv se Ladislav přímo k Horstovi pospíchal, aby mu své štěstí ohlásil. Nenašel ho doma. Byl tento zajisté již na několik hodin od lázní vzdálen.

Domů jíti bylo mu nemožno. Bylo mu

čerstvého vzduchu potřebí; zářil blaženstvím, byl by obejmul celý svět.

Kvapil do parku i do kasina se podíval, Horsta nikde nebylo. Probíhal zahradu a přemýšlel o hanebnosti, jakéž Alfred a společníci jeho se dopustili. Vyjasnilo se mu spolu, že Jan, bývalý jeho sluha, ke všem piklům proti němu strojeným se byl zapůjčil.

Setmívalo se a že nad krajinou mračna se stahovala, počaly se salóny a herny plniti a hráčové kolem zelených stolů se shromažďovati. Večerní hra začala. Stříbro a zlato, tolary, dukáty se jen míhaly po zeleném sukně, tu se hromadily, tam mizely, a bylo to hraní až úžasné, až člověku při pohledu na to dech se tajil.

„Věru!“ pravil jeden z hráčů od stolu vstana maje kapsy zlatem přeplněny, „takového štěstí jsem se nenadál. Byl jsem připraven na malheur a vyhrál jsem až hanba!“

„Mně zase naopak se vedlo!“ prohodil Alfred mrzutě odcházeje; „bylo mi aspoň trochu štěstí potřebí a prohrál jsem vše do posledního groše! Mám nešťastný dnes den. Pošle-li mi

otec peníze, odjedu, aniž se co živ na hru víc podívám!“

Druzí se dali do smíchu.

„Co ti napadá?“ pravil jeden. „Však jsi dnes také hrál, jako slepý beze vší rozumné kombinace. Jeť předce škoda, že Viktor jakoby byl do vody padl. Pokud jsi se návodu jeho držel, vyhrávals skoro vždycky. Ale dnes jsi byl tak roztržitý a stáls tam jako nevědomý žák při zkoušce.“

„Možná; ale měl jsem k tomu také příčiny.“

„Aha, ten musikant? Není-li pravda, Alfrede, ten ti vlezl do hlavy?“

„Ale já se pomstím, já se pomstím! jen at vystoupí, však uvidí!“

„Tenkráte to půjde ztěžka. Kdyby ten zpropadený Yankee s tím medvědem Boppem se ho nebyl ujal; ale s těmi chlapy není žertu. Vždyť víš, jak Viktor před ním upálil, zvěděv, že ho nezabil. Jen kdybych se dopátral, co ti dva lidé, kteří zde spolu ani slova nepromluvili, proti sobě as měli.“

„Zbývá mi ještě jeden prostředek,“ pravil Alfred; „skoupím aspoň tři čtvrtiny vstupních

lístkův a rozdám je mezi poběhlíky, jimž i zvláště zaplatím pod výmínkou, aby ho vyhvízdali.“

„Vstupné ceny jsou velmi vysoko ustanoveny. Máš-li tolik zbytečných peněz po dnešní prohře, Alfrede, půjde to.“

„Což zde nejste vy? Založte mě prozatím, a možná, že do těch dob přijde z domova nová pomoc.“

Přátelé hleděli jeden na druhého, ale nikdo neodpověděl. Alfred zaťal rty a mlčel též.

Došlo pak zase na jiný hovor, ale nechtělo se mu jaksi dařiti. Tu zvolal ten, jenž toho večera šťastnou výhrou se honosil.

„Ajta, pánové! chtěl jsem dnes ještě jednou k zelenému stolku zalézti a štěstí svého zkusiti; avšak čert nikdy nespí. Kdož ví, zda-li by ty žluťáky se nevystěhovaly z mých kapes do truhlic bankérových. Nechám toho tedy. Abych z vyhraných peněz něco půjčil, to ode mne nikdo nežádejte. Půjčka přináší neštěstí, a rád bych zejtra zase vyhrál. Abych vám

však dokázal, že jsem joviální člověk, zvu vás na několik láhvic šampaňského k vyjasnění myslí.“

Návrh ten se přijal s hlučnou pochvalou. Jediný Alfred se nevyjasnil. Nebyl zvyklý ani nejmenšímu protivenství. Od dětinství se na každé jeho pokynutí pozorovalo, a za dost se mu činilo. Dnes mu ale Ladislav nejen nejdůležitější plány jeho rušil, alebrž i soudruhové, jižto se vždy tak úslužnými a přítulnými jevili, po vůli se mu neukázali.

„Nemrač se, hochu!“ pravil jeden k němu; „trpělivostí a přiměřeným snažením člověk i skály prolomí; kterakž tedy možná, aby baron Alfred Vallsee s mrzáka houslaře nebyl?“

Alfred neodpověděl, alebrž pil, jakoby v sobě všecku mrzutost utopiti chtěl.

„Upokoj se, Alfrede,“ pravil vedle něho sedící mladík. „Nepůjde-li to jináče, prorazíš zajisté obyčejným v takových případnostech způsobem. Vyzvi ho na souboj, a uvidíš, že práskne do bot.“

Všickni se dali do hlasitého smíchu.

„Souboj se sprostým člověkem jest nemožnou pro mne věcí. Kdyby byl mně rovným, bylo by jináče!“ odpověděl Alfred.

„A předce by to šlo!“ chopil se soused opět slova. „Viktor mne poučil o velmi pohodlném a nijakž nebezpečném způsobu souboje, který ani hluku nenadělá, aniž by postavení tvému uškodil.“

Pak se sklonil k Alfredovu uchu a něco mu pošeptal.

„Žádné tajnosti u našeho stolu!“ zvolal hostitel. „Máte-li něco spolu vyjednávati, odložte to na jinou dobu.“

Ale Alfred s vyjasněnou tváří mu pokynul a pravil:

„Toť zlatá myšlénka, nedá se ale na veřejném místě na talíř vyložiti. Utište se a pošeptáme vám to.“

Utišili se a soused Alfredův dušeným hlasem jim vykládal nový způsob souboje. Návrh se přijal s velikým jásáním. Jednalo se pak o provedení. Alfred přivolav služebníka svého, od stolu odstoupil a stranou s ním vy-

jednával. Ten i onen se přiblížil a dobrou radou přispěl.

„Kdebychom se ho jen dopídili?“

„Běhá po parku,“ pravil Jan.

„Přiveďte jej, hoši. Vyřiďte mu, že ho zvu na několik láhvic šampaňského.“

Někteří pak vstali a šli Ladislava hledati. Napadli jej a povedlo se jim přemluviti jej.

Alfred mezi tím podle úmluvy odešel. Ladislav by se zajisté u přítomnosti nenáviděného soka nebyl ke stolu posadil, tak ale to šlo. Druzí byli již rozehřátí, Ladislav přinucen k tolikerým přípitkům zadost činiti, též se brzo rozehřál.

Došla pak jako náhodou řeč na sličnou vdovu a ten i onen přál Ladislavovi štěstí, což zase bylo příčinou, že i o Alfredovi se mluviti počalo. Ladislav se dlouho zdržoval, pak ale pobídnut a ponoukán několik slov prohodil o podvrženém listu.

„To je lež!“ zvolal Alfred v pozadí čekaje na projevení Ladislavovo.

Slova se střídala a v urážky přešla;

Ladislav jako na omluvení-se objevil celou onu hanebnou hru. Alfred horlivě zapíral a i druzí v tom ohledu zastávali přítele.

„Jste na omylu, pane,“ pravil hostitel; „z čeho zde pana barona viníte, to učinil bývalý váš sluha Jan docela na svou ruku a o své vůli, aniž o tom pan baron věděl. Ukřivdil jste mu tedy.“

„A za ukřivdění takové žádám od vás krvavé zadost učinění.“

„Nejináče již možná!“ pravil jiný. „Čest jde u nás nad život. Bylit jsme všickni očití svědkové veřejné urážky a na cti utrhání.“

„Na život a na smrt!“ zvolal Alfred rozjitřený.

„Ano, souboj, na život a na smrt!“ doložili jiní.

„Pánové,“ pravil Ladislav, „není to zbabělost, když se souboji nepodvolím. Vím, že náhledy vaše o cti a i zadostučinění jsou panujícími zákony v okresech vašich, avšak stojím mimo váš obor a neuznávám vašich zákonů. Nejsem také zkušen vražedných nástrojů,

ani v šermování ani v střílení bambitkou vycvičen.“

„Jste na omylu, pane!“ odpověděl hostitel; „*naše* náhledy jsou panující ve vzdělaném světě a všady, kde *čest* vládnoucí jest mocí. Výmluva zde neplatí. Nedáte-li baronovi Alfredovi žádaného zadostučinění, postaráme se o vyvržení vaše z počestných společností, a považujíce vás za hanebníka a zbabělce pronásledovati vás budeme všickni za jednoho a jeden za všecky po celý váš život. Budete morálně zavražděn; nelze vám bude vystoupiti mezi vzdělanými, ani se nebudete smít objeviti ve veřejnosti, byste se s veřejnou hanbou nepotkal. Dáme vás všem lidem v posměch a pohřbíme každou známku dobrého jmena vašeho. Kterak potom obstojíte — budiž vaší marnou starostí! — A co se hraběnky Julie týká, buďte jist, že byť i jiné okolnosti v zaslepení ženském přehlídla, na to předce ohled bráti bude, že se zbabělcem a cti zbaveným vyvržencem společnosti v jakýkoliv přátelský poměr vstoupiti jí nemožno. — Co se zbraní týká, tomu se zde vyhoví. Cti

svou, ano přísahou se zavážete oba, že učiníte jeden i druhý, jak osud rozhodne. Dejte si obě oči zavázati. Jene, přines dvě koule, jednu černou a jednu bílou, polož je do vačku. Pan Ladislav potáhne dříve. Bílá koule jest život, černá jest smrt. Vytáhnete-li černou, jste zavázán nejdéle ve třech dnech sám sebe usmrtiti, kde chcete a jak chcete. Vytáhnete-li bílou, učiní to Alfred. Bude-li čtvrtý den ještě žíti, kdo z vás černou kouli vytáhnul, propadne našemu soudu a stane se mu, jak jsem pravil. Věc vaše se stala věcí naší, neboť urážka, jednomu z nás učiněná, všech se týká, protož se toho tak vřele ujímáme, pane Ladislave, a proto zůstaneme všickni, jak zde pohromadě jsme, svědky rozhodnutí.“

Ladislav nenalezal žádného východu z toho hrozného labyrintu. Všickni přítomní souhlasili s řečníkem a provolávali hrozný ten souboj. Jako omámený zde stál, bez toho již vínem poněkud rozjitřený. Třásl se patrně, ale slova schopen nebyl, ba hlučný sbor ani k slovu ho nepřipustil.

Přineslo se dvé kulí billardových, jedna bílá, druhá tmavomodrá, přinesl se i vaček, do kteréhož se vložily. Zavázaly se pak oči Alfredovi i Ladislavovi. Podal se vaček dříve Ladislavovi, pak — co se stalo, Ladislav nevěděl, neboť hluboké ticho najednou panovalo, šátek s očí mu sundali: držel tmavou kouli v ruce, Alfred bílou.

„Nyní jest všecko v pořádku!“ pravil ten, jenž dříve byl řečnil. „Jsme přátelé a můžeme společně popiti. Hej, sklepníku! deset láhvic šampaňského!“

Ale Ladislavovi nebylo do pití. Zblednuv a celým tělem se třesa, opustil síň. To bylo druhým milé. Ustrašený mladík jim aspoň nepřekážel. Nyní teprv byli veselí, neboť i Alfredovo čelo se vyjasnilo.

„Nemyslete, žeby *ten* si něco udělal!“ pravil jeden. „Abych neznal ty esthetické mňoukálky. Jejich celý život jest s jedné strany zženštilým citlivůstkářstvím, s druhé rvačkou se soky v umění a s kritikou. Tyto rvačky slouží k zažití a necedí se při nich ani

krůpěje krve, ale tím více ingoustu. Něčemu ráznému po věky nezvyknou, a kde by se s čím potkati mohli, vyhnou se tomu jako vodě. Má právě tři dny do koncertu a pak uhlídáte, jak se uklidí. Viděli jste, jak se třásl? Jak zblednul? Ten hoch se schová někde v Šumavě anebo v Krkonoších a do smrti o něm neuslyšíme!“

Avšak on se mýlil. Ladislav ani myšlénkou nepřicházeje na nějaký klam a podvod, bral si věc tuto velmi k srdci. Naladění jeho bylo od té chvíle nevyslovitelně hrozné. Nejpodivnější přeludy křížily se hlavou jeho, takže schopen nebyl jasné myšlénky a rozumného přemítání. Zponenáhla teprv k sobě přicházel; tu ale zase olověnou právě tíží naň padlo vědomí nesnesitelné.

Jaký to osud! Jen tři dny života před sebou míti, viděti život zničený teprv takořka na počátku výkvětu svého! Zříti, jak dlouhá řada překrásných nadějí mžikem odkvětlých v nicotu se rozpadá.

A umění jeho, to posvátné krásné umění,

jemuž se celý obětoval, jemuž dny a noci své věnovati zamýšlel, pro kteréž všech jiných povšedních radostí vezdejších by se milerád byl odřekl — i *to* měl opustiti!

Jakž bylo nyní se záměry a výhlídkami jeho? Jakž bylo se zamýšlenou dokonalostí v oboru hudebním? Jakž se všemi ideály jeho, se slávou, s nesmrtelností?

A tu mu napadla matka jeho, ta dobrá, trpící, osudem soužená matka, jejíž radostí a blaženstvím, jejíž jedinou on byl nadějí! Ach, tato myšlénka zatřásla duší jeho a trhla strunami srdce jeho, takže hrozným, divým nesouzvukem celou bytost jeho pronikly! Oběma rukama čela se chopil; bylo studené a jako ledovým potem ovlhlé.

Jako smyslů zbavený běžel k domku Američanovu. Byla již pozdní noc. V domku úplná tma a hrobové ticho. Měl zaklepati? Měl přítele vybouřiti? Nikoliv! Napadlo mu, že bez toho vše marné, že k tomu i ráno času dosti.

Ale domů jíti mu bylo též nemožné. Noc

byla tak krásná. Vždyť jí nutno užívati, nežli konec všemu bude, ssáti do sebe ty tajemné půvaby, jichž libým sněním poskytovala.

V přehrozném tomto stavu duše probíhal širou zahradou až do svitání.

Tu nad pahorky u východu počaly obláčky žloutnouti; první paprsky jitřní se probíraly mlhami vždy dále a dále, až rudým proudem v žhavé vzrostly jsou jezero, mocně se rozvlňující po celém obzorním nebi. Osvěžující větřík od východu zavál a Ladislav roznícen pozdvihl zraků.

Tu jako k útěše nad ním se klenulo krásně nadějnými růžemi poseté nebe ve vší velebné své kráse, ve všem tajuplném svém záření. Jako omámen hleděl mladík v rudé požáry probuzené zoře, a duše jeho se stápěla v netušených posud vidinách. Hluboko pod ním ležel život povšední a malicherné jeho žaly a blahosti.

Tu kvapem z hor vyvstalo slunce, velebné, nesmírné, jediné slunce! Celé vůkolí se jako rozechvělo dotknutím čarovných září jeho i

zvonky vesnic okolních ranním klekáním se rozzvučely. Hle širý svět v jasné pestrosti, v svěží živosti, v povzbuzujícím svém ruchu! — I bylo Ladislavovi, jakoby okamžením tímto se byla před duší jeho opona rozstoupila, jež mu posud svobodného rozhledu v životě nedopřála, jakoby rty neviditelného genia se byly právě čela jeho dotkly a v tajemství života a umění jej zasvětily!

Krásnou ranní modlitbou bylo to vtopení se ducha v neskončenost, to splývání jeho s všehomírem!

Avšak jen několik okamžení trvalo to sladké sebezapomenutí. Jako úpír se naň vrhla zase hrozná myšlénka smrti, obkličujíc jej drápy nesnesitelnými.

Z povzdálí vstříc mu zářil bílý domek Horstův. Ladislav zaměřil své kroky přímo k němu.

Avšak byl uzavřen — marné klepání a volání. Nikdo neotevřel. Nebylo možná, aby tam koho bývalo. V tyto doby aspoň okna

Horstova vždy otevřena bývala; dnes vše uzavřeno a jako ubedněno.

Nyní teprv byla bída Ladislavova dovršena. Jediný člověk, od něhož útěchy a snad i rozluštění hrozné otázky životní očekával — zmizel a s ním i poslední naděje. Ale kam se poděl? Co se zase přihodilo? Bylť to ovšem muž pln nepřístupných tajemství; avšak Ladislav naň od nějakých časů zvykl tak, že bez Horsta bylo mu nesnesitelno; tím více nyní, kdežto naň v mysli počítal, jako na jedinou svou spásu. Napadlo mu, že snad mu doma něco zanechal, a skutečně se mu odevzdala kratičká cedulka Horstova, z níž aspoň jeden kmit naděje mu zase vysvítal.

„Avšak co platno vše; umříti musím předce! Jediná tato naděje mi zbývá, že přítel a dobrodinec nebohou matku mou o neštěstí mém šetrně zpraví a jí, pokud možná, útěchy poskytne!“

A jakž mělo nyní s koncertem jeho býti? Potřebí-li se v nejistotu vydati v posledních takměř okamženích života? Avšak myšlénka, že

od koncertu upustí, nedozrala v něm úplně, jakož vůbec nic se v něm ustáliti nechtělo. Každá myšlénka mžikem se zas přetrhla, každý cit na krátko zabřesknuv jinému ustupoval.

Chopil se houslí — ruce se mu třásly — nebyl jist ani jednoho tónu! — Tu zoufanlivá se ho chopila rozervanost; ztrácel důvěry své vlastní síly, pocitoval se v pravém moři neštěstí, jehož vlny nad hlavou mu splývaly, celou jsoucnost jeho ještě před časem pochovávajíce.

„Nač se trápiti, nač čekati ještě dva dny a více? Nebylo-li by lépe učiniti *hned*, co se státi musí? — Ano, staniž se, vyplniž se osud můj!“

Ale se světa sejíti bez známky po sobě zůstavené bylo mu nemožno. Muselť přítel, muselať matka zvěděti, co v posledních okamženích v něm se dělo. Posadil se tedy a psal Horstovi dlouhý list a matce druhý. Horstovi objevil celý svůj život, i neštěstí, s jakým ubohá matka jeho již po dvacet let zápasí, opuště-

na jsouc a osamělá, a nuzně se živíc prací rukou svých.

A když obě psaní napsal, byl tak zemdlen tělem i duchem, že mu nelze bylo je ještě přečísti. Vrhl se na odpočívadlo — a usnul.

Sen jeho byl dlouhý, ale tuhý a chmurný, a když z něho procitnul, nalezl se v slzách a srdce mu tlouklo rázem zimničním.

Dlouhé, neustávající rozčilení tělo jeho nesneslo. Byl nyní zase úplné lethargii propadl, dýchal sice i pohyboval se, leč jen jako automat, jako galvanisovaná mrtvola. Marně skřivánek venku mu pěl, marně ho ovívaly nejvonnější výdechy květin — příroda se mu zdála ve mdlobách. Člověk vždy jest hotov přenášeti své vlastní rozpoložení na celý vnějšek kolem, tak když smutek srdce jeho naplňuje, ověšuje zoufalec celý strom života známkami svého vlastního zármutku.

V tomto stavu duše setrval Ladislav až do večera. Když se stmívalo, opět se rozehřívala krev jeho, opět z malomocného zmrtvění přecházel k přílišnému roznícení — z vý-

střednosti do výstřednosti! — Opět se chopil houslí, jakoby zlé ďasy ze sebe vyháněti si byl předsevzal, a vyháněl je divokým proudem a strhal okovy, jež obkličovaly prsa jeho, a bouřil tóny svými a vznášel se brzo k oblakům a zase v bezedné hloubí se uvrhoval a démonickým rozjitřením brzo jakoby lesy zatřásal a zase jakoby ku květinám se skláněl a tichým mírným šeptáním z nich tajemství lučin vyluzoval.

X.

Jakkoliv se případnost mezi umělcem a Alfredem dle úmluvy přátel baronových za úplné tajemství považovati měla a všickni se usnesli, že o ní pomlčí; nedalo předce tomu i onomu, aby o tom zde a onde slova neprohodil. Avšak poloviční projevení tato zase budila zvědavost a dala pohnutky k nejpodivnějším pověstem. Lidé se ani vpraviti nemohli v ty podivné poměry, a bylo jim, jakoby živá romantika je obcházela.

Každý den přinášel něco nového, obecenstvu nepochopitelného. Z počátku sám Američan jim byl pohádkou, potom jeho tajemný souboj, pak jeho patrné přátelství s umělcem a nyní -- kde zase jest? Vždyť jim takřka

před očima zmizel! Včera zde byl — dnes ani památky po něm, ani po služebníkovi. A tu zase si šeptali lidé, že houslista má jen ještě dva dni života před sebou. Kterak to všecko souvisí?

Odpovědi se nebylo dopíditi, a že by jedno s druhým nesouviselo, na to nikdo nepomyslil, leda ti, kteří zasvěceni byli v to neb ono.

Podivné pověsti tyto se donesly až k Julii. Švitořivá její panská o všem ji zpravila, co sama zvěděla. Nebylo toho však mnoho a nebylo to právě jasné, avšak dostačovalo to úplně ku vzbuzení největšího obávání v srdci hraběnčině.

Již tím nemálo znepokojena byla, když slyšela, že Jan, bývalý služebník Ladislavův, též uprchl a nikdo nevěděl kam. O Horstovi také nebylo památky, Ladislav již druhý den nepřišel a vypravovalo se o něm — ó hrůza!

Julie byla vdovou, ač teprv osmnácte let počítala. Byla krásy nadobyčejné, jasné mysli a srdce andělského. Nevědělať ani posud, co to láska. Rodiče ji provdali za churavého starce,

který po roce zemřel a nesmírné jmění jí zůstavil. Ten jeden rok, co nešťastnou ženou byla, stačil k sesílení a osamostatnění jejímu. Rodiče ji zase domů vybízeli a k novému sňatku donutiti chtěli. Avšak Julie vyrostla z poslušenství. Krátkým psaním oznámila, že se považuje za paní svého osudu a při vší úctě a lásce, již k rodičům svým chová, že si dovolí ruku svou jedině podle své vlastní vůle zadati.

Odjela pak do lázní, kde se jí celý pluk mladých a starých záletníků nabízel. Avšak oči její padly na skromného mladého umělce, který by se snad co živ byl neodvážil jí se projeviti, kdyby mu byla sama v oustrety nepřišla prostřednictvím své čiperné panské.

Tím krokem zadala srdce i ruku, jak povaha její ustanovila. Kam se láskou naklonila, tam s celou bytostí svou ulpěla, a jen smrt ji odloučiti mohla od toho, co si oblíbila.

Že Ladislava zase nová jakási nehoda potkala, bylo patrné. Pověsti nebyly zajisté docela plané, byť i celou pravdu nejevily. Panská také vypravovala, že viděla z podálí

Ladislava, kterak jako šílený zahradu probíhal: a konečně — proč nepřichází?

Obávání její nebylo malé; nejistota ji trápila. Znajíc skromnost a nesmělost mladíkovu posadila se a psala mu: a sice téhož dne, kterého Ladislavův koncert byl ustanoven.

V rozervanosti své si nevšímal Ladislav ničeho, co se kolem něho dělo. Bopp byl všecko tak zařídil, že Ladislavovi nic jiného nezbývalo, než v určitou chvíli vystoupiti a hráti. Vše ostatní se péčí cizích lidí připravilo. Umělec sám se ale na nic nepřipravil. Nebylo mu možno na noty ani se podívati, a když se podíval, — neviděl je. Skákaly mu před očima ty černé puntíky a čáry a mísily a hemžily se jako mravenčí roj. Hrál mezi tím mnoho, ale jen jako k svému ulehčení. Byly to jen výlevy rozervaného srdce, zjevy zbouřené fantasie.

„Ano, vystoupím!“ pravil sám k sobě, „ale jen co improvisator. Vycedím před nimi krev srdce svého. Nechť se hrkotem vyprýští a posléze po krůpějích před očima do po-

slední kapky vyteče. Budiž labutí zpěv můj ten koncert, a objeviž se v něm co nejlepšího podati mi lze svého vlastního, nepřiučeného, nenápodobněného a nedluženého odjinud.“

Tu se mu odevzdalo Juliino psaní. Byla již jen as hodina do koncertu. — Ladislav se nacházel v zimničním rozčilení. Julie ho prosila, aby jí vysvětlil, co se děje; projevila se mu opět a opět co milující a po něm toužící žena. — Jak šťastným by ho jindy byla učinila ta sladká, utěšená slova — a nyní?

Nebylo ani kdy k slušné odpovědi. Jen několik řádek napsal; přiloživ i dva zapečetěné listy na Horsta, v němž i jiný na matku se choval, žádal hraběnku, by je odevzdala, nebude-li jemu více možno.

Zatím uplynula i tato hodina. Ladislav jako v polosnění se chopil houslí, vzal je pod paždí a pospíchal do koncertního sálu.

Bylo tam tak plno, žeby jablko bylo nepropadlo, šumot a hovor obecenstva zněl mu jako hučení povzdálných vod; nesmírné parno vyrazilo proti němu, když na zvýšené místo

vstoupil; vše se kolem něho otáčelo. Boje se ku předu pokročiti, zůstal co možná nejzáze státi, a uvítán, nesmírným lomozem, tleskáním a povzbuzujícím provoláváním poklonil se jako omámený a začal hráti — improvisovati! — Program neviděl nikdo, na dotaz byl odpověděl, že bude jen improvisovati, což tím většího očekávání a pozornosti zbudilo. I odpůrcové jeho, přesvědčivše se chováním a tvářením se jeho, že si nalíčený souboj více k srdci beře, nežli se domýšleli, dostavili se všickni, jsouce velmi napnuti. Byl ten i onen mezi nimi, jenž litoval, že nebohého mladíka tak zlým žertem trýzniti pomohl, neboť trápením, nesmírným trápením byli tito dnové nezkušenému umělci.

Ale když začal hráti, tu teprv se vyjasnilo všem posluchačům, jak nesmírné síly v mladíku spočívaly a chvílí touto probuzení došly; jinak také překvapení a podivení bylo všeobecné již při vystoupení jeho, neboť byl změněn v těch několika dnech až k nepoznání. Tváře jeho byly zsinalé, oči vpadlé a jako skleněné, ústa vybledlá, celé vzezření jeho ukazovalo na ne-

smírnou změnu, jakáž s mladíkem se stala, anebo na hroznou, sžírající jej nemoc. Ale když divé své písně spustil, ty nepochopitelné přechody, ten démonický chechtot nástroje a zase to kvílení outrpnost budící, a zase tu bouři zoufanlivého rozjitření, a zase to jásání vítězných duchů, a zase to žalopění lásky, a to horování zbožnosti, a konečně když přešel v elegický pláč plný melodie, tak sladkotajemný, tak pravdomocný, že všecky smysly posluchačův s sebou unesl a ze všech očí slzy vyloudil, a z pláče toho zase jako mohutné katarakty by se byly vyvinuly, a pak zase jakoby víly se pohánělý v přeludných tancích a jakoby rusalky na mlhavých se snášely mracích, vždy dále a dále se ztrácejíce a splývajíce s mdlým světlem luniným, až jen jako ohlas šepotání jejich k sluchu posluchačů doráželo a pak novým rozechvěním strun zase nový sbor duchů se vyřítil: tu praskla struna. — Neslýchaný před tím v místech těchto hluk, jásání, tleskání a „sláva!“ volání přetrhlo hru, avšak — hudec

omdlelý byl klesl a neslyšel a neviděl, co se kolem něho dělo.

Když k sobě přišel, táhla zář vycházejícího slunce délkou komnaty Američanovy. Kolem mrtvé panovalo ticho.

Ohlížel se dlouho, než se zpamatoval, kde jest, a tu jako těžký sen přistupovala minulost k paměti jeho. U okna seděl Bopp maje hlavu o ruce opřenou, a zdálo se, že spí. Sotva však Ladislav sebou pohnul, probudil se Bopp, a pohlédna naň přiskočil.

„Ach, vy zde, Boppe?“ zašeptal Ladislav.

„Znáte mne? znáte?“ zvolal Bopp radostně. „Nuže, Bohu díky! Však jsme již skoro pochybovali o vašem z mrtvých vstání, neboť mrtev jste byl, věru, mrtev po celý týden, a bylo se obávati, že vás ztratíme, právě nyní, kde jsme vás teprv našli! — Ano, pane! podivíte se, podivíte!“

Ale Ladislav se ničemu nedivil. Byl příliš slabý a zemdlený, a po krátkém jen pobdění zase usnul.

Nebylo to však již zimničné nepokojné

spaní, alebrž silící a oživující, takže Horst domů přišed a stav nemocného pozoruje pravil:

„Jest nyní prost nebezpečenství života; avšak nutno nenapínati mysl jeho, jížto zotavení na nejvýše potřebí.“

Pak se ku spícímu skloniv v čelo jej políbil.

„Až se probudí, neříkej, že jsem zde byl, a vůbec nikoho k němu nepouštěj. Zponenáhla jen ho připravuj na život a pouze šetrným odpovídáním na otázky jeho. Nezbuzuj ničím zvědavost jeho, vůbec pečuj o to co nejbedlivěji, aby krev v mírném se udržela běhu a ničím se nerozněcovala.“

Po několika dnech teprv docela se zotavil. Ladislav a mysl jeho se zotavila. První otázka jeho týkala se Horsta, druhá — Julie.

„Pán můj se přestěhoval do vašeho bytu, paní hraběnka zde byla každý den a vyptávala se po vašem zdraví,“ odpověděl Bopp. „Ale nejen paní hraběnka, alebrž i všickni hosti, kdekterý v lázních zdejších jest, outrpně se poptávali.“

„Odkud se vzalo to účastenství?“

„Zbudilo se prvním dnem vaší nehody a trvalo po všechny týdny vaší nemoci!“

„Týdny!“ zvolal Ladislav uleknut. „Můj Bože! — či to sen byl či pravda, že jsem měl umříti?“

„Ani sen, ani pravda, pane Ladislave!“

„Prosím vás, poučte mne, co se se mnou dělo? Pamět má jest tak zachmuřena, a tak trapné zpomínky jakés na mne dorážejí . . .“

„Pusťte je mimo sebe; vše se vám vyjasní. Z trapných zpomínek vyvstanou potěšitelná překvapení.“

Bopp uznal, že Ladislav již schopen jest poznání toho, co se událo a pravil:

„Byla to zlá historie, v jakouž jste byl zapleten; ne tak zlá v sobě, jako působením na vás. Kam jste dal oči, pane, že jste tak patrnému podvodu těch šibalů podlehl? Abyste tedy jen věděl a se upokojil, tedy poslyšte: Ten váš bývalý sluha Jan jest bez odporu největší darebák na světě. Zpočátku se dal tím Alfredem svésti a vstoupil k němu do služby,

hanebně vás opustiv. Na tom nebylo dosti. Pronásledoval vás pak mnohem nebezpečněji, — a jak se sám vyznal, z pouhé zlé mysli, beze vší příčiny! Podivnáť to stránka duše lidské! Oblíbiti si zlé a činiti nespravedlnost, bez jiné pohnutky, než že se jí pouze toho zachce — toť skoro nepochopitelné a předce tak často zjevné! — Ano, Jan se vyznal. Konečně nahlídl, že pan Alfred jest na holičkách a že u něho ještě hůře sloužiti jest, nežli u vás, a poněvadž ho trýzniti počal, utekl od něho. Takové jsou ty sprostáčké duše. Jednáte-li s nimi mírně a laskavě, zhrdnou; kdo s výše k nim mluví, vzdálen důvěry a laskavosti, ten jediný s nimi pochodí. Srdečnost nesnesou — spíše bití! Ale pan Alfred, zdá se, že bil příliš ztuha, až z něho jiný zase rozum vytloukl. Protož uprchnul a sice — přímo k nám — a zpovídal se. To byly hezké věci! Víte, proč jste vytáhl tmavou kouli? Protože v tom pytlíku, z kterého jste táhl, žádné světlé nebylo. Celá ta hra byla pouhým eskamotérstvím. Pan Alfred táhl z váčku, v němž jen bílá koule byla. Chtěli

vás jen zastrašiti a hrozným tím žertem odsud vypuditi. Hra se vyzradila, eskamotéři jsou ti tam!“

Tak se tedy všecko vyjasnilo a vyrovnalo, co nebohého mladíka v tak hrozný stav bylo uvedlo. On však nejen že veřejným svým vystoupením umělecké povolání své osvědčil, ale brž i osudem svým všeobecnou pozornost na se obrátil a všeobecné účastenství zbudil.

XI.

Kdoby byl nyní po dvacíti letech opět navštívil zámek pana barona Edmunda z Vallsee, ten by s podivením se byl pozastavil nad neočekavanými změnami. Rauman tam již dávno nebyl; bývalý první písař zastával jeho místo. Nad hrobem paní baronky by bylo již mnoho květin odkvětlo, kdyby nebyla v studeném klenutém pohřebišti spočívala, v rodinné totiž kryptě. Baron Edmund se stal docela nepřístupným a po celém panství známým a nenáviděným lakomcem a nevlídníkem. Paní manželka jeho po léta již v Praze žila, nechtíc o surovci ani slyšeti, a celá lpíc na milovaném svém synáčku Alfredovi, kterýž si krásný životní účel vytknul, totiž světa užívati a peníze

utráceti, pokud stačily, a kde nestačily, tam se dělaly dluhy. Nynější pan správec posýlal peníze — od židův prý vydlužené — na nesmírné ouroky. Posýlal je však ze své kapsy, zavděčuje se tím budoucí své vrchnosti, neboť baron Edmund byl souchotinář, a dalo se očekávati, že dlouho nevytrvá.

Artur byl jako do vody vpadlý. Nebylo o něm ani řeči ani památky, a Renatě se v . . . ském klášteře velmi dobře dařilo.

Ale romanomil, básník, hudec a fantast Tušinský — kam se as poděl? Snad předce již pokročil na prvního písaře aneb docela na aktuára? — Ba ne! V zámku aspoň ho nebylo. Kdo by však nelenil o několik set kroků dále se podívati, do známé hospody, napadl by ho tam — co hospodského!

Podivné bývají cesty života a někdy se na nich docela neočekávané protivy scházívají a splývají. Takž bylo i zde.

Nebohý praktikant stráviv několik let fantasováním o Hedvice, rozehříval si srdce a po lásce prahnul, jako vyschlá louka po dešti.

Avšak docela osaměle žije a lásku jen ve snách hledaje, nenašel ji, neboť nebylo právě ženské ve vsi, která by se byla co *ona hledaná* přihlásila.

Tušinský byl podivný člověk. Na Hedviku zpomínal již jen jako na ideál — v skutečnosti by byl i s jinou méně ideální vzal za vděk. Marné však toužení! Nezbývalo mu než romány čísti, na kytaru hráti a časem i verše dělati.

Od času k času navštěvoval hospodu a spřátelil se s hospodskou, která nebyla o mnoho méně, než ještě jednou tak stará, co on. Byl dobrý, srdečný člověk, a osamělá vdova ho velmi naviděla. Ten mladý člověk se jí líbil; přála si tak skromného, tichého muže, neboť nebožtík její byl ochlasta a křikloun a mnoho při něm byla zkusila. Že mladý praktikant do hospodářství jejího se pranic nehodil, to zde nevadilo. Bylať zajisté zvyklá vše sama zastati, všady dohlížeti a nařizovati, ale smutno jí bylo samotné, velmi smutno.

Praktikant mluvíval s ní z počátku vždy jen o Hedvice. To ji těšilo, neboť i ona s bo-

lestí zpomínala na nešťastnou slečinku; konečně ale by byla přála, aby Tušinský již nemyslil na ztracenou a raději přítomnosti se chopil. Skoumala ho a přesvědčila se, že to jeho zpomínání jest pouhé blouznění.

Pravila jednou k němu:

„Poradte mi, pane Tušinský, co mám dělati? Nabízejí se mi ženichové; jeden pro peníze, druhý — ani sama nevím proč! Žádný z nich se mi ale nelíbí. Ne snad, žebych se vdavek odříkala, avšak nechci právě žádného z nich, kteří se mi nabízejí. Poraďte mi, co činiti mám?“

Tušinský, jako ze sna probuzený, zakoukal se do podlahy a pomyslil si: „Nač potřebuješ muže, když máš tak dobrého přítele jako jsem já?“

Po chvílce pak odpověděl:

„Já bych vám radil, abyste si žádného z nich nevzala.“

„Ale je předce smutno a nepořádno, když je žena sama v domě.“

„Ovšem smutno a nepořádno," přisvědčil písař.

„Co mi tedy radíte?"

„Já věru nevím!"

To byla ovšem velmi nejasná rada. Cestou domů ale blouznivý praktikant počal přemýšleti, kterak by jí podruhé moudřeji poradil.

Když pak do kanceláře se vrátil, byl již skoro večer. V zámku se poklízelo. Bylo právě na podzim. Síně a chodby se vymetaly a čistily, kamna se spravovala, do komor se okna zasazovala atd.

Praktikant šel do svého pokojíku, četl kus románu, pak si zazpíval ku kytaře a rozehřál se při tom tak, že mu i několik veršů napadlo. I počal si je zapisovati:

„Pravěký, bujný lidstva květ,
skoumaje zjevy života,
vyvodil, nestálý že svět
jest marná pouze nicota.

V hlubokých bloudě mrákotách
utonul v svodném návalu
a v divých požívání snách
Nepoznal ducha zápalu.

Tu z modrých nebes klenutí
jasný mu anděl přiletěl,
a hnutím skvělých perutí
se vešken obor rozechvěl.

V milostném jeho úsměvu,
v lehounkém křídel zachvění
spočíval pramen nápěvů,
Uměny božské zjevení!

A nová zřídla života
zem chřadnoucí osvěžila,
a marná světa nicota
se mžikem v ráje změnila.

Ba rájem stal se pustý svět,
perutí zvuků povznešen,
z prachu se pozdvih' lidstva květ
Zápalem božským unešen!“

Ale ze zápalu toho vytrhl nebohého praktikanta kvapný příchod pana Raumana. Čelo jeho se kabonilo, výraz tváře jevil patrnou zlost.

„Pan baron vám zkazuje, abyste v okamžení své věci sebral a ze zámku se uklidil. Našli se v šatlavě podezřelé, ba zradné listy vaší rukou psané, a přišlo na jevo, že jste si s onou Pražskou poběhlicí dopisoval . . .“

Držel pak nebohému básníkovi ještě dlouhé kázaní, jehož konec byl jako začátek, aby se totiž v tu chvíli ze zámku vyklidil.

Tušinský, nejsa člověk od řeči, stál jako zkamenělý a že i pacholek jeden přišel, k odnešení věcí jeho hotový, nesměle se omlouvaje na opětné přísné vyřknutí pana správce, vše sebral a odešel.

„Kam s tím půjdu?“ tázal se pacholek, když ze zámeckých vrat vyšli.

Tušinský se zastavil a přemýšlel. Nevěděl sám, kam půjde, nemaje domova. Přemýšlel chvíli a pak mu napadla hospoda.

Hospodská se zpočátku nemálo ulekla, vidouc praktikanta k ní se stěhujícího. Leč brzo to považovala za kynutí samého osudu a přijala ho co vroucí přítelkyně.

Takž se Tušinský stal krátce na to hospodským, ač jen dle jmena, neboť v skutku si hospodářství nevšímal, sedal v komnatce, v kteréž před časy Hedvika přebývala, pil nejlepší pivo ze sklípku svého, čítaje romány a někdy i verše dělaje. Později prý zanechal

veršování docela a zůstal při románech a při pití. Zdali ještě romány čítá, ani se neví; vůbec známo však jest, že z komnatky své jen málo kdy střízliv vychází.

Stal se vůbec netečným a nevšímavým člověkem, takže jím ani nepohnula zpráva, již mu žena jeho jednoho dne přinesla: že pan baron Artur na zámek přijel. — Ale žena jeho mluvila s panem Arturem a mnohé mu vysvětlila.

Artur se však objevil ještě přísnějším, ještě zasmušilejším, nežli sám Edmund. Dny své v osamělé švýcarské vesničce trávě, docela od světa se odvrátil. Na pozvání bratrovo domů přišed ničeho si nevšímal a na nic se neohlížel, než na konečné usrovnání dědičných záležitostí, mimo kteréž jej nic nezajímalo nežli studování flory ve vůkolí. Sbíral rostliny, skládal si je v herbář, a když našel, co hledal a záležitosti své uspořádal, odejel zase do Švýcar, s bratrem ani srdečného slova nepromluviv, hrob matčin jen jednou navštíviv, aniž po Renatě, aniž po kom jiném z příbuzenstva

se poptav. Odejel jak přijel — s nepohnutým srdcem.

Čím dále od domova odjížděl, tím volněji mu bylo. Vyšších zájmů pro dědinu a krajany své nikdy nemíval. Nebylť vychováním k tomu veden, aniž náhoda ho k tomu uvedla, co *vlast* jest a jakými svazky člověk připoután jest k ní. Nudil se v cizině a považoval se mnohdy za zbytečného člověka na světě. Vedlo se mu v ohledu tomto jako tisícům jiných, jež co živé mrtvoly s vyprahlým srdcem a zakalenou myslí svět probíhají. Měl vědomosti, měl i peníze; ale neměl zájmu, k jakému by jich byl použil. Výhradně jen sobě žíti, jest jen pololidským způsobem života, polozvířecím. Kdo *celým* člověkem se nazývati chce, ten zúčastniti se musí v osudech lidstva, a nejbližší kruh, na kterýž odkázáni jsme přírodou, srdcem i rozumem, jest vlast, v níž dlužno ukládati plody a výrobky svých sil a snažení.

Bylo Arturovi přes Prahu jeti. Tu teprv se v něm zbudily jakés zpomínky a odumřelá mysl jeho poněkud okřála. Přemýšlením o

minulosti své a o sobě samém došel i přesvědčení, že to jeho zaměstnání-se s přírodou jen ochotnickou jest hračkou. Nevnikal v ni ani tak hluboko, aby nových jakých výsledků se dopídil, ani tak pilně se s ní nezamněstnával, aby celý život jeho vyplňovala. Bavil se s ní toliko, aby mu čas ucházel.

Praha ho zase povzbudila. Komuž by také jináče se vedlo, ne-li úplně zblbělému a nevědomému jen člověku, jemuž se zraku nedostává pro okrasy staroslavného bydliště toho a smyslů pro nahlednutí do dnův, ba věkův, ježto přežila.

Zponenáhla mu napadlo poohlídnouti se po starých známých. Nelze mu bylo někoho se dopíditi. Ani Drobný, ani žena jeho již nežili. O Hedvice nikdo nevěděl.

Konečně pilnému pátrání jeho se poštěstilo sejíti se s Lidmilou.

Nešťastný její osud, podivná hra náhody, která bezúhonnou tuto ženu s výše blaženství v hroznou bídu strhla, pohnula srdcem jeho. Pociťoval se v osud její vpletena a jakousi čá-

steční vinou nehod jejích. Zpráva však, jíž o Hedvice došel, opět ho potěšila. Hedvika zůstala svobodná a pověstnou se stavši divadelní hrečkou v cizině, podporovala sestru po všechna léta. Nyní teprv se mu vyjasnilo, jak se vše událo, i zhrozil se těch lží a pletich, jakými byl obklopen. Jak docela jináče ho bratr jeho o tom byl zpravil! Jak mnohem těžší vina na Hedviku padala.

Nyní ovšem bylo všemu konec. Byť však i láska v prsou jeho dávno byla umřela, neudusil se v něm předce pocit spravedlnosti a přátelství. Byť tomu nyní skutečně povděčen, že se na nebohou Lidmilu doptal, a neopominul vřelým dlouhým psaním i Hedviku zpraviti o sobě. Nové tyto zájmy ho jaksi oživily, takže se mu ani z Prahy nechtělo.

Přesvědčil se brzo, že Lidmila s nedostatkem zápasí, nemohouc na příspěvky sestřiny docela se spolehnouti a ženskou prací dostatečné výživy sobě vydobyti. Šetrným způsobem učinil, co za povinnost svou uznával.

Syn Podivínův a Lidmilin, zvláště nadaný

mladík, oddav se hudbě, byl se právě před nedávnem na cesty vydal, aby co umělec ve světě štěstí své hledal, jež doma se naň neusmívalo. —

Artur se zdržoval vždy ještě v Praze, když nebohou matku došel list od Hedviky.

Odpověděla Arturovi tak vřele a srdečně, jakž on se k ní byl listem přihlásil, a zpravila sestru, že syn její Ladislav v . . . ských lázních nebezpečně onemocněl, a že — chce-li ho ještě spatřiti, bez meškání se tam odebrati musí.

Lázně byly nepříliš vzdáleny od místa, kde Hedvika se zdržovala.

„Pojeďme!“ pravil Artur. „Ať se ještě jednou v životě sejdeme a potěšíme! Kdož ví, zdaliž by se nám to podruhé zase povedlo. Mám tušení, že i syna svého zdravého napadnete, neboť, věru, nevím, jaké pohnutky by osud měl k tomu, aby neučinil také jednou výmínky a vzácnou radost aspoň jednou zármutkem nějakým nepokazil, jakž obyčejně činívá!“

XII.

„Připravte se, pane Ladislave, dostanete dnes vzácné návštěvy," pravil Bopp jednoho jitra. „Přijde pán a paní hraběnka a ještě několik vzácných hostů z daleka."

Po těchto slovích odešel. Ladislav vstav, k oknu přistoupil. Jitro bylo velmi krásné; uzdravenci bylo tak volno a jemno kolem srdce, jako snad nikdy před tím v celém životě.

Bylať to chvíle, v níž prost byl všech stesků, všech žalostí. Všechny tísně s něho byly spadly; čest jeho byla zachráněna, pověst jeho co umělce slavně se rozhlásila, o Julii věděl, že mu zůstala tou, jížto dříve byla — jen jedna myšlénka mu radost kalila —

avšak tajná, hluboce v srdci ukrytá to myšlénka — zpomnělt na matku a na trudný osud její.

Odstoupiv od okna komnatou popocházel přemýšleje, co nyní činiti mu zbývá, kam se odebrati, aby uměleckou svou dráhu znova nastoupil a samostatnosti si vydobyl, která by mu smělosti dodala o Juliinu ruku požádati a matku svou k sobě vzíti.

Tu padlo oko jeho na obraz nad postelí.

Nebyl již tak pevně ovinut černou rouškou jako jindy; jen zlehounka pokryt, tak že dotknutím ruky dal se odhaliti. Zvědavost ho ponoukala odhrnul roušku.

Jaké to leknutí! — Matka jeho, jenže poněkud mladší, jarejší a svěžejší před ním se objevila! To byla ta drahá tvářnost, ta milá usměvavá ústa; tu byly všecky tahy její, ani jeden se nezapíral.

Hlava mu hořela, srdce mu hbitěji tlouklo. Kterak *tato* podobizna přišla k Horstovi?

„Kdo jest ten člověk?“ zvolal Ladislav.

„Snad to on — ten hanebník, který otce mého zavraždil?“

A čím více přemýšlel, tím víc se v něm upevňovala myšlénka tato.

Již dávno o tom věděl, že Horst nebyl rodem Američan, alebrž Čech. Vše se shodovalo, i léta pobývání jeho v cizině, i souboj, pro kterýž uprchl — co o nevěře mu vypravováno, to bylo přetvořeno, přilháno. Jmeno jeho nebylo Horst — bylť to zajisté onen Viktor, jehož dopis tisíckráte byl četl, oplakávaje při tom zavražděného otce a v nesmírné neštěstí uvrženou matku!

A *ten* člověk se ho ujal! Vražedník otcův vytrhl syna z tolikerých nebezpečenství? — Snad svědomí jej hryzlo, snad dávno věděl, že nebohý osiřelý umělec byl synem nešťastného Podivína?

Byl to tuhý, ukrutný boj, jejž znova prožiti musel nebohý mladík!

„Ó, toho nemilosrdenství osudu!“ zvolal, s očima zaslzenýma. „Proč mi dopřáno není

na prahu těžce dobytého štěstí odpočinouti!
Proč zase nový zármutek mne navštíviti musel?“

Jakkoliv vděčně uznati musel, co Horst pro něho byl učinil, zůstati zde mu předce nemožno. Na příbytku tomto lpěla krev zavražděného otce!

Posadil se k stolku a psal:

„Pane! Buď omylem buď s úmyslem prokázal jste dobrodiní opuštěnci, který však vám žádných díků za ně vzdáti nemůže. Co mi platen život, jejž mi zachoval ten, který otce mého zavraždil? — Byloť by mi lépe, kdyby mne chladná zem kryla, nežli že ruka *Vaše z* náručí zoufalství a smrti mě vytrhla.

Ladislav Podivín.“

Když tato slova byl napsal, opustil Horstův dům, a aby spatřen nebyl, strannými cestkami se odebral k hraběnce Julii.

V předsíni byla panská.

„Pro Bůh?“ zvolala uleknuta; „kterak vám možno vyjíti? Vždyť se celý třesete — a ubledlý jste na smrt!“

Ladislav mdlobou již na nohou se udržeti

nemohl. Panská ho uvedla do vedlejšího pokoje, kdež se usadil a žádal, by mu dovoleno bylo s paní hraběnkou promluviti.

Ano, Ladislav přecenil své tělesné síly. Nové to napnutí, kvapný běh, pobouření krve, lítost a všecky ony city, ježto v něm se zbouřily, a na něho dorážely, znova ho porazily. V lenošce sedě omdlel.

U hraběnky byla právě četná společnost se sešla. Nebylo tam však žádných cizích lidí, byli to vesměs dávní známí, příbuzné sobě duše, jež po dlouhých — dlouhých dobách se shledavše, právě se radily, kterak mladému milovanému umělci by zpoznenáhla se představili, s ušetřením všeho leknutí a přílišného napnutí.

Hraběnka Julie se jevila co přemilostná, nad míru spanilá hostitelka. A jací tam byli hosti? — Jnu dávní známí naši, vesměs lidé, jejichž život vypravováním svým jsme stopovali.

Byl tam Horst, v němž zajisté každý Podivína poznal, a byla tam i jeho Lidmila!

Podivínovi po dlouhých letech pobývání

v Americe zachtělo se zase staré Evropy. Toužil zvěděti, kdo z bývalých známých ještě žije a kterak se mu vede. Mysl jeho se umírnila; čas od času se v něm probouzela myšlénka, že snad se přenáhlil, že ukřivdil ženě své. Avšak co soběhrdý člověk důvěřoval rozumu svému docela a udušoval v sobě takovéto myšlénky.

Stalo se jednou, že na cestě své po odlehlých prériích *Jovy* tenkráte ještě neobývané nalezl člověka zimnicí trápeného — takměř umírajícího. Byl to tak nazvaný zálesák, jeden z pionérův civilisace na vzdálených těch pustinách. Ujal se ho, vyléčil ho a vzal jej pak k sobě. Bopp uznal, že bez něho by byl zahynul a tělo jeho žeby dávno dravci neb litá zvěř pouští byla rozervala.

„Komu život povinován jsem, tomu jej i celý obětuji,“ pravila neopustil více vysvoboditele svého.

Když se časem docela sblížili a spřátelili, zjevil Podivín Boppovi své osudy v Evropě, a od těch dob neměl více pokoje, neboť Bopp

na tom stál, že Podivín v překvapení jednal a že povinnost mu káže o pravdě se přesvědčiti.

Takž se stalo, že Podivín pod jmenem Horst Evropu navštívil, ale jako by se objevení pravdy, po níž předce bažil, sám obával, zůstával v . . . ských lázních, pouze veřejnými listy ohlašuje: „Zdali Lidmila, ovdovělá Podivínová, ještě žije, by udala addresu svou“ atd.

Lidmile se veřejné listy do rukou nedostaly, leč náhodou Hedvice. A s touto Podivín se sešed, právě večer se vrátil, kde Ladislav svůj poslední koncert dával, a vstoupiv do komnaty jeho nenapadl mladíka více, který již do salonu se odebral, avšak zanechané jeho listy.

Tak se po dvadcíti letech teprv částečně napravilo, co hanební lidé v krátkém čase zlého způsobili; avšak docela se nenapravilo, neboť šíp, jakýž život Hedvičin, prožíral nedal se vytáhnouti a rána nikdy zaceliti.

Sešla se s Arturem jako přítelkyně s přítelem. On byl valně schladlý a utužený; její

srdce ale vždy ještě krvácelo, ač to utajiti uměla.

Když Ladislav oči otevřel, padla mu matka okolo krku. Péčí její se brzo uzdravil, a kde jaké mezery v srdci jeho zbývalo, tu zajisté po vyjasnění a vyrovnání všech nedorozumění vyplnila sličná jeho Julie.

Konec.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Sabina, Karel,

Hedvika

Bd.: 2

Prag (1858)
P.o.rel. 54-4,10/12
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10034899-1